

ÇIKARKEN

Neden İşçi Sınıfının Savaş Yolunda DURUM?

Durum, Marksizm- Leninizmi kendisine kılavuz edinen Mustafa Suphi, İsmail Bilen ve Nazım Hikmetlerin partisi Türkiye Komünist Partisi, TKP'ye ve onun sosyalizm, komünizm hedeflerine sahip çıkanların, bu uğurda savaş verenlerin ve savaş bayrağını yükseltenlerin, dünya enternasyonalist işçi hareketinin bir parçası olan Türkiye işçi hareketinin ve Türk, Kürt, Ermeni, Rum, Çerkes,

Devamı 2. sayfada..

İşçi Sınıfının Mücadele Yolunda Türkiye'de "Durum"

BAŞYAZI

Ülkemizde, içeriye karşı baskıcı, dışarıya karşı saldırgan otoriter faşizan bir rejim var. Bu rejim Erdoğan ve çevresindeki en gerici tekelci burjuvazinin, AKP gibi en gerici dinci, MHP, BBP gibi en ırkçı ve şovenist çevrelerinin faşizan ortak diktatörlüğüdür. Erdoğan bu diktatörlüğün başıdır. Bu diktatörlük ülkeyi politik, askeri, ekonomik, sosyal ve kültürel bir uçuruma doğru sürüklemekte, Ortadoğu'da Kürtlere karşı sürekli bir savaş yürütmektedir.

Erdoğan hızla faşizme doğru gidiyor

Erdoğan, 24 Haziran 2018'de her türlü hile, devlet baskısı ve desteği sonucu tek başına kazandığını ilan ettiği seçimden sonra hızla faşizme doğru ilerliyor. O, faşist tek adam rejimini hayata geçirmek, savaş, silah ve inşaat tekellerine ve özellikle de kendine ve aile çevresine en geniş sömürü, yağma ve talan olanaklarını sağlamak için, devleti başkanlık sistemi adı altında yeni baştan düzenliyor. Zaten varlığı tartışılan burjuva demokrasisini tamamen kuşa çevirdi. TBMM'nin bir hükmü kalmadı. Devlet Erdoğan kararlarıyla yönetiliyor. Yargı tamamiyle Erdoğan'ın kontrolünde. Kimin tutuklanacağına, kimin ne

kadar hüküm giyeceğine bile Saray karar veriyor. Kuvvetler ayrılığı, yasa, yürütme, yargı fiilen kalkmış, hemen hemen hepsi bir adamın, Erdoğan'ın elinde toplanmış durumda. Muhalefetin büyük kısmı susturulmuş, susmayanlar da, özellikle HDP ve Kürt hareketi her gün yeni yeni baskılarla karşı karşıya kalıyor. 12 HDP milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılması için fezlekeler hazırlanmış bekliyor. Hedef tek gerçek muhalefet olan HDP'yi, Kürt ulusal demokratik hareketini ve onlarla dayanışma içinde olan Türk demokratik hareketini boğmak, onlara yaşam hakkı tanımamaktır. Onlar da inadına direniyorlar, Erdoğan'ın oyunlarına çomak sokuyorlar. Koşullar zor da olsa halkı aydınlatmaya çalışıyorlar.

Türkiye ekonomik krizde: Krizin bir nedeni sermaye yokluğudur

Halk ise büyük bir ekonomik krizin altında ezilmektedir. Türk parasının değeri pul oldu. Dolar aldı başını gitti. Her şey ateş pahasına, el ve can yakıyor. Türkiye kendisini "beklenen" bir krizin içinde buldu. Bugün Türkiye'nin yaşadığı ekonomik krizin en önemli nedeni kendi sermaye birikiminin ve mali kaynaklarının kıt, israf, talan ve

Devamı 2. sayfada..

BU SAYIDA:

-S.1 Mücadele yolunda

Türkiye'de "Durum"

Savaş YENER

-S.6 Kadın sorunu mu, erkek

sorunu mu? Serap AKTEPE

-S.8 Demokrasi Cephesi (S. 3)

Selim KARAASLAN

-S.11 Tarih ve Sınıfların Mücadelesi

Rasim AKBULUT

-S.19 Eğitim için verilen savaş

Çiğdem ERKAN

-S.22 2 Eylül 1920 Radek'in

Bakü'deki konuşmasından

-S.23 İşçi Sınıfının Mücadele

Kaleleri İsmail RIZA

-S.26 Çorlu'daki Tren Cinayeti

İsmet AKYEL

İşçi sınıfının mücadele yolunda Türkiye’de “Durum”

1. sayfadan devam..

yağmanın yüksek olmasıdır, yatırım yapacak birikmiş sermayesinin bulunmamasıdır, yabancı sermayeye muhtaç olmasıdır. Demokrasinin, hukuğun işlemediği, güven vermediği bir ülkeye ise yabancı sermaye ne geliyor, ne de orada kalıyor. Her gün daha çok otoriterleşen, faşistleşen, demokrasinin, insan hak ve özgürlüklerinin, adaletin rafa kaldırıldığı Erdoğan Türkiye’sine de, yeni yabancı sermaye gelmiyor, gelmiş olan da durmuyor, kaçıyor. Hatta yerli sermaye de kaçıyor.“Sıcak para” gelmediği anda ise Türkiye ekonomisi krizdedir. Türkiye yeterli üretimi olmayan, ürettiğinden fazlasını tüketen bir ülkedir. Krizler gelişmiş kapitalist ülkelerinde olduğu gibi üretim ve kapasite, sermaye fazlalığından değil, sermaye yokluğundan çıkmaktadır, bu nedenle yapısaldir. Krizlerin aşılmasının, ondan kurtuluşun yolu ise demokratik bir iktidar, planlı ekonomik kalkınmadır.

Doların bol olduğu 2000’li yıllarda döviz bulmak kolaydı. 16 yıllık iktidarında AKP 2 trilyon dolar harcadı. Bunlar ülkenin kalkınması için sanayi yatırımlarına gitmedi. Erdoğan’ın ve yandaşların “kesesi”ni doldurmak için daha çok inşaat sektörüne gitti. Erdoğan ve yandaşları bu dolarları “uçaklarla”, “gemilerle” İsviçre, Malezya, Katar, Man Adası’ndaki hesaplarına aktardılar. Bugünkü krize işte böyle gelindi. Şimdi döviz bulmak çok zor. Bulduğunda da maliyeti yüksek, çok pahalı. Türkiye’de politik faizin % 24’lere ulaşması boşuna değildir. Bu faizle bir ülkede ekonominin kalkınması, krizden kurtulması ise imkansız gibidir. Avrupa’da krizi

önlemek, ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamak için faizler yıllardan beri hemen hemen sıfır oranında tutulmaktadır. Bu koşullarda ülkenin karşı karşıya olduğu krizden çıkış ve kurtuluş yolu yok gibidir. Bu kriz daha genişleyecek ve derinleşecektir. Kaldığı krizin daha başındayız. Dünya ekonomisinde rekabet ve ticari savaşlar hızla kızışıyor, para güvenli yerlere kaçıyor. Bu koşullarda krizden çıkış yolu bulamayan Erdoğan krizin sorumlusunun dış mihraklar olduğu

yalanını ortaya atıyor ve krizin yükünü halkın sırtına bindiriyor. Üst üste zam ve vergiler geliyor. Yeni gelecek zam ve vergilerle halk şimdi soyulduğundan daha da çok soyulacak Halktan gelecek tepkileri önlemek için Erdoğan toplumda antidemokratik faşizan baskıları artırıyor, kalan demokratik hak ve özgürlükleri iyice buduyor, Kürtlere karşı savaşı hızlandırıyor. Savaş Erdoğan’ın her koşulda iktidarda kalması için sarıldığı can simidi haline geldi.

Çıkarken...

1. sayfadan devam..

Laz ve tüm diğer halklarımızın özgürlük ve demokrasi mücadelesini savunanların sesidir.

Durum, yakın hedefte demokrasi mücadelesini, uzak hedefte sosyalizm mücadelesini veren, sınıf mücadelesini yükselten komünistlerin, sosyalistlerin, devrimcilerin, ilericilerin, fabrikalarda ve köylerde, sokaklarda ve meydanlarda iş, aş, demokrasi ve barış, insan hak ve özgürlükleri için mücadele edenlerin, işçi, emekçi ve köylülerin, aydın ve sanatçıların, kadın ve gençlerin, Kürtler ve Türkler arasında eşitlik, özgürlük, özerklik temelinde demokratik bir birlikteliğin oluşmasını savunanların, demokratik bir gelecek için savaşıyan halkların yayını ve sesi olacaktır.

Durum, Erdoğan’ın Hitlervari faşist bir rejim oluşturmasına karşı mücadele etmek, Kürt Halkına karşı yürüttüğü savaşa karşı çıkmak ve özellikle Türk işçi ve emekçilerini, köylülerini çok

uluslu, çok kültürlü, çok dinli Türkiye gerçekleri hakkında aydınlatmak, onları sınıf ve demokrasi temelinde örgütlemek için çalışanların sesi olacaktır. Durum, bölgemizi ve dünyayı ateşe veren emperyalistlere, dünyayı yok olma tehlikesiyle karşı karşıya getiren gerici tekelci burjuvaziye, işbirlikçilerine ve finans oligarşiye karşı işçi sınıfı ve emekçilerin, devrimci ve demokratik güçlerin enternasyonalist savaşında yer alanların sesi olacaktır.

“Durum” mücadele edenlerin, direnenlerin katkısıyla, yazı, haber ve yorumlarıyla yaşayacak ve onların elinde bir bayrak ve silah durumuna gelecektir.

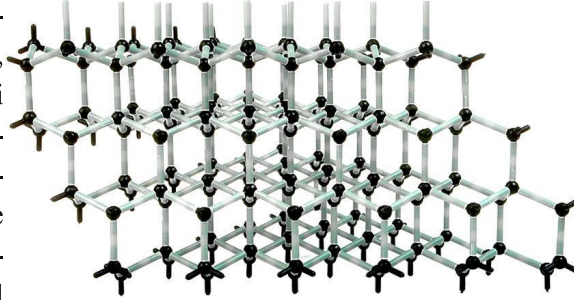
İşçi ve köylü arkadaş, devrimci demokrat, aydın ve sanatçı arkadaş, genç ve kadın arkadaş! “Durum” senin yayınıdır. Yayınına sahip çık! Haber ve yazı yolla! “Durum”u kendinin ve yığınların sesi yap! Oku ve okut!

Krizin bir diğer nedeni Kürtlere karşı savaşır

Kürtlere karşı savaş, sermaye yokluğunun yanı sıra, Türkiye'yi krize sokan ve krizi derinleştiren diğer en önemli nedendir. Türkiye hemen hemen 35 yıldır Türkiye ve Irak Kürdistan'ında Kürtlere karşı kirli bir savaş içindedir. Şimdi de cihatçıları örgütleyerek ve destekleyerek katıldığı emperyalizmin Ortadoğu batağındaki savaşta hedefine Suriye'deki Kürtleri koydu. Hemen hemen 8 yıldır süren bu emperyalist yeni paylaşım savaşında Suriye'de Kürtlere karşı haksız, barbar, insanlık dışı bir savaş yürütüyor. Carablus, El Bab, Afrin işgal edildi. Bu savaşların getirdiği ekonomik ve mali yükler, Türkiye Kürdistan'ındaki içsavaşın ve Irak Kürdistan'ındaki askeri operasyonların, Suriye'de YPG ve Suriye Demokratik Güçleri'ne karşı saldırıların, El Bab ve Afrin'in işgalinin, Idlib'de Nusra'cı, İŞİD'ci, El-Kaide'ci teröristlere verilen desteğin getirdiği yükler halkın sırtına bindirilmekte, onun belini bükmemektedir. Kürt halkına karşı savaş ölüm ve acılarla birlikte fakirlik ve yoksulluk, zam ve vergi, enflasyon ve ekonomik kriz olarak halka geri dönmektedir. Bu savaşlar durdurulmazsa yükü her gün daha da ağırlaşacak, ekonomik kriz katmerleşerek devam edecektir. Bu savaşlarda Erdoğan, başta Kürtler olmak üzere Ortadoğu halklarına büyük acılar veriyor, kendi emperyalist emellerini gerçekleştirmeye çalışıyor, Türkiye'yi Ortadoğu'da maceralara sürüklüyor.

Erdoğan Ortadoğu'daki savaşta kaybeden taraftır. Müslüman Kardeşler'in aracılığı ile sünni islamın lideri olma, büyük Osmanlı'yı

yeniden canlandırma hayalleri hem emperyalist çevrelerde, hem de Ortadoğu halklarında büyük bir tepkiye yol açtı. Buna rağmen O, Türkiye'nin sonu yıkım ve parçalanmak da olsa, kendi emperyal hayallerinden, maceralarından vazgeçmiyor, bu konuda büyük emperyalist devletlere, ABD'ye, AB'ye zaman zaman kafa bile tutmaya kalkıyor. Bunun bedeli ise halkımız için çok ağır oluyor. Politik ve ekonomik krizlere yol açıyor. Biri küçük diğeri büyük iki emperyalist devlet arasındaki bu gibi çatışmalar, küçük emperyalist devletin, örneğin Türkiye'nin büyük emperyalist devlete, örneğin ABD'ye kafa tutması, küçük emperyalist gücün, Türki-

ye'nin antiemperyalist veya emperyalizme karşı olduğu, emperyalizme karşı savaştığı anlamına asla gelmez. Ama Türkiye'de bazıları bu "çatışmaya" aldanarak faşizan Erdoğan rejimini antiemperyalist, Türk ordusunun Ortadoğu'da Kürtlere saldırısını, "zaferlerini" antiemperyalizm olarak göstermeye kalkışmakta, kendi emperyalizmini görmemektedir. Bu "çatışmalar" büyük de, küçük de olsa emperyalist devletler arasındaki çıkar çatışmalarıdır. Türkiye devleti bir emperyalist devlettir, eski Osmanlı topraklarının büyük kısmı üzerinde emperyal emelleri vardır. Bu ise büyük emperyalist devletlerin çıkarlarına karşıdır. Erdoğan rejimi, gücünden büyük işlere katkıştığında, büyüklerin ayağına bastığında, yükler ona boyunun ölçüsünü ver-

mekte, bunun da sonucu ise ülke ve halkımız için çoğu kez feleket olmaktadır.

Erdoğan faşizmi dini gericiliği, vahabiliği kullanıyor

Erdoğan ülkeyi yalnız politik ve ekonomik olarak değil, sosyal ve kültürel olarak da bir felakete sürüklüyor. Eğitimden inanca, aileden devlete kadar halkın tüm yaşam alanını ve tarzını selefi-vahabi anlayışına göre düzenlemeye, biçimlendirmeye çalışıyor. Selefi-vahabi islam anlayışının ne olduğunu görmek için İŞİD'in cinayetlerine, Suudilerin Kaşıkçı cinayetine bakmak yeter. Bu Anadolu'daki hanefi-alevi islam anlayışına taban tabana zıttır. Erdoğan, vahabi-selefi anlayışını egemen kılmak için, Anadolu halkının akla ve hoşgörüyü, saygı ve anlayışa, barış ve uzlaşmaya dayalı geleneklerini, kültürünü bir bir yok ediyor. Vahabi-selefi biat ve itaat, kulluk ve kölelik kültürünü, cihat ve katliam anlayışını ülkeye yerleştiriyor. Tüm bunları temsil ettiği tekelci büyük burjuvaziye ve kurmaya çalıştığı faşist rejime taban oluşturmak, onu stabilize etmek için kullanıyor, Erdoğan biçimi faşizm yalnız ırkçılığı ve şovenizmi, sosyal demagojiyi değil, islam dininin de en gericici mezhep ve tarikat anlayışlarını ideolojik olarak kullanıyor. Bununla tartışılmaz Führer (lider) kültürünü yaymaya, halkı, özellikle küçük burjuva kesimlerini kendine ve temsil ettiği büyük tekelci sermayeye bağlı ve bağımlı hale getirmeye çalışıyor. Erdoğan faşizmi dini gericiliği kendi emellerine alet eden bir faşizmdir.

Yerel seçimlerde Erdoğan'ı yenmek mümkündür

Ülkede faşist bir rejimi kurmakta Erdoğan epeyce yol katetti. Devlet kurumlarını, kendine bağlı

olarak büyük ölçüde yapılandırdı. Şimdi de 31. Mart 2019'da yapılacak yerel seçimlerle yerel idareleri, belediye ve muhtarlıkları da tamamen kendisine bağlamak, faşist rejimini kurma yolunda önemli bir mevzi daha kazanmak istemektedir. Şimdiden bunun tüm hile ve anti-demokratik yöntemlerle hazırlığını yapmaktadır. Özellikle Kürt illerindeki belediyelerde, halkın, HDP'nin adayları kazansa bile, halkın iradesini, seçimleri, demokrasiyi hiçe sayacağını, o belediyelere yeniden kayyım atayacağını ilan etmektedir. O, halkın özgür iradesinin oluşmasından şeytanın Allahtan korktuğu gibi korkmaktadır. Yerel, mahalli idareler hala ülkede kendine özgü, merkezi erke karşı gelebilecek özellikleri olan bir erk karakterindedir. Yığınlarla bağlı, onlara hem yol gösteren, hem örgütleyen, kendi sorunlarına ve davasına sahip çıkaran ve savunan demokratik bir belediyeçilik ve muhtarlık Erdoğan'ın korkulu rüyasıdır. Böylesi belediyeler, muhtarlıklar halkın dolaysız erkleridir, böyle bir belediyeçilik ve muhtarlık Erdoğan faşizmine, merkezi idarenin otoriter tutumuna karşı tabanda güçlü bir demokratik muhalefetin oluşmasına, antifaşist bir direnişin gelişmesine olanak sağlar. Bunun için yerel seçimler büyük bir önem taşımaktadır. Tüm gücümüzle şimdi yerel seçimler için seferber olmalıyız, HDP'nin ve demokratik güçlerin yerel seçimlerde başarılı olması için var gücümüzle savaşmalıyız. Unutmayalım, Erdoğan 24 Haziran seçimlerinde uyguladığı hile ve yöntemlerin şimdi kat kat daha fazlasını uygulayacak, devletin gücünü ve olanaklarını kat kat fazlasıyla kullanacak, belediye ve muhtarlıkların büyük çoğunluğunu elde etmeye çalışacaktır. Ona bu kez bu fırsatı vermeyelim.

Halkımızı aydınlatalım, demokratik adaylara oy verilmesi için çalışalım. Sandıklara daha iyi sahip çıkalım. Halkın gerçek iradesinin gerçekleşmesini sağlayalım.

Yapılacak seçim yerel seçimdir. Genel seçimden farklıdır. Burada bire-bir taban çalışması öne çıkar, adayla halk arasında daha sıkı bir ilişki vardır. Sorunlar hem genel, politiktir, ama daha çok da yereldir, güncel, yakıcı konulardır. Halkla içiçe geçmenin, kaynaşmanın en iyi anı ve yoludur. Bu nedenle belediye başkan ve meclis üye adayları, muhtar ve ihtiyar heyeti adayları büyük bir önem taşımaktadır. Bunların, halk arasında sevilen ve halkını tanıyan, hem belediyeçiliği en iyi bilen ve yapabilecek yeteneği olan, hem de hedefin belediyeler aracılığı ile yığınları örgütlemek ve aydınlatmak ve halkı kendi erkine sahip çıkmasını sağlamak olduğunu bilen ilerici demokratik kişilerin olmasına büyük özen göstermek gerekmektedir. Burada "dar" parti anlayışını aşıp, o şehir ve mahalledeki, yereldeki bütün ilerici, liberal, demokrat, devrimci, sosyalist, komünist güçleri kucaklayacak bir politik anlayış geliştirilmelidir. Adaylar birlikte demokratik olarak saptanmalıdır. Bu çalışmalarda faşist gidişata karşı demokrasi cephesinin nüveleri yaratılmalıdır. Çalışmalar tabanda olacağı için kimin HDP'li, CHP'li, AKP'li olduğuna bakmadan herkesle konuşulmalı, ilişki kurulmalı, ortak yanlar öne çıkarılmalı, yerel politika ile genel politika, yerel istemlerle demokratik istemler birbirine örülmelidir. Hem AKP'de Erdoğan'ın politikasının

ülkeyi felakete götürdüğünü, hem de CHP'de Kılıçdaroğlu'nun politikasının Erdoğan'a payanda olduğunu gören milyonlarca AKP'li ve CHP'li var. Bunlarla diyalog ve ortak bir hareket sağlamak yerel seçimlerde ana hedeflerden biri olmalıdır.

İstanbul AKP'ye bırakılmamalıdır

HDP bu seçimde de kilit parti konumundadır. O şimdiden bütün demokrasi güçlerini kapsayan, hem halkın sorunlarına çözüm öneren, hem de onları örgütleyen bir kampanya yürütmekte, Erdoğan'a meydan okumakta ve kayyımları süpürüp atacağını ilan etmektedir. Kürt illerinde Kürt halkı, HDP ve diğer demokratik Kürt örgütleri öncülüğünde bunu gerçekleştirecek-

tir. Ama Batıda işler daha zordur. Erdoğan'ı Batıda geriletmek, en azından İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde yenmek demokrasi mücadelesi için büyük bir önem taşımaktadır, bu büyük bir kazanım olacaktır. Bu illerde bir "pat" durumu mevcuttur, hangi partinin tek başına bu belediyeleri açık bir farkla alabileceği belli değildir, seçim henüz ortadadır. CHP'nin veya diğer demokratik güçlerin göstereceği adayın başarılı olabilmesi için HDP'nin desteğine ihtiyaçları vardır. Ama CHP yöneticileri, Erdoğan'ın, "bak Kürtlerle işbirliği

yapıyorlar” deme korkusundan HDP’ye yanaşmaktan kaçmaktadırlar. Şimdi CHP içinde ve dışındaki demokratların önünde duran görev, CHP yönetimine ve adaylarına baskı yapıp HDP ile, Kürtlerle ve diğer demokratik güçlerle de görüşülmesini dayatmak, önyargıların yıkılmasını sağlamak, Kürtlerle birlik olmadan bu üç ilin belediyesini almanın mümkün olmayacağını, hatta Türkiye’de demokrasinin kazanılmayacağını anlatmaktır. Özellikle İstanbul’un AKP’nin elinden alınması, Erdoğan ve kuracağı faşist rejim için büyük bir yenilgi, demokrasinin büyük bir zaferi, hatta Erdoğan’ın sonunun başlangıcı olacağı niteliktedir. Yerel seçimlerde Erdoğan’ı yenmek, onu geriletmek, demokrasinin önünü açmak ilerici-demokratik güçlerin elindedir. Şimdiden kolları sıvayıp, tüm gücümüzle yerel seçimler için mücadeleye geçmeliyiz.

Demokratikleşme Kürtlerle birlikten geçer

Türkiye’nin en önemli sorunu demokratikleşme sorunudur. Demokrasi sorununun özünde de başta Kürtler olmak üzere Türkiye halklarının kendi kaderlerini özgürce belirleme, ayrılma hakkı yatar. Aynı zamanda bu halkların eşitlik, özgürlük, özerklik temelinde demokratik bir Türkiye’de barış içinde, ayrılmaya gerek duymayacakları, birlikte yaşama olanaklarını yaratmak gelir. Türkiye çok uluslu, çok dinli, çok mezhepli, çok kültürlü bir ülkedir. Türkiye’nin demokratikleşmesi demek bu gerçeğin kabul edilmesi ve buna göre devletin yeniden yapılandırılması demektir. Günümüzde demokrasi mücadelesinin nabızı, devletin Kürt halkına karşı uyguladığı inkarcı, imhacı ve baskıcı politikalarına karşı çıkmakta, Kürt halkının ulusal ve

demokratik hakları için mücadelesini desteklemekte atmaktadır. Bu da Türk işçi ve köylülerinin, aydınlarının, devrimci demokratlarının Kürt işçi ve köylüleri, aydınları, devrimci demokratlarıyla birlikte olmasını gerektirmektedir. Burada Türk işçi ve emekçilerine, demokratlarına büyük görevler düşmektedir. Ülkedeki faşist gidişatı, savaşı durdurmak, başta Kürt halkı olmak üzere Türkiye halklarına yapılan baskılara karşı çıkmak, demokrasinin önünü açmak, işçi sınıfının ve örgütlerinin politik sahneye çıkmasını, tüm devrimci ve demokratik güçleri kucaklamasını, demokrasi mücadelesinde aktif rol oynamasını gerektirmektedir. Kürtlerin özgürlük mücadelesini desteklemek, baskı, zulüm, inkar ve imhaya karşı çıkmak, Kürtlerle birlik olmak, Türklerin de özgürleşmesinin ve ülkenin demokratikleşmesinin ön koşuludur. Marks’ın, “Başka halkları ezen halk asla özgür olmaz!” öğretisi bugün hala geçerlidir. Enternasyonalist ruh ve temelde Türk-Kürt demokratik birlikteliğini örnek günümüzde demokrasinin en acil görevidir. Erdoğan oluşacak bir Türk-Kürt birlikteliğinin kendi sonu olacağını bildiğinden, sürekli Türk işçi ve emekçi halkı arasında şovenizmi ve milliyetçiliği körüklemekte, Kürt ve PKK düşmanlığı yaymaktadır. Türkler ve Kürtler arasındaki her bir yakınlaşmayı daha nüve halindeyken boğmaya çalışmaktadır. Erdoğan’ın bu oyunlarını bozmak güncel görevdir.

Türkiye’nin durum analizi “Durum”da olacak

Türkiye’de durum budur. Günümüzün sorunu Erdoğan’ın faşizan tek adam rejimine karşı verilen mücadeleyi yükseltmek için, Türkiye’nin durumunu sürekli analiz edecek, işçi sınıfının ve Türkiye halk-

larının barış, demokrasi, özgürlük mücadelesinde onların sesi olacak, özellikle Kürt halkının ulusal ve demokratik mücadelesini Türk halkına anlatacak ve onların birlikteliğini sağlayacak yayımları çoğaltmaktır. Durum bu amaçla çıkmaktadır.

Basın-yayın alanında kıyasıya bir mücadele gitmektedir. Erdoğan faşist rejimini kurabilmek için başına tümüyle hükmetmek, Hitler gibi tek tip bir basın yaratmak istemektedir. Boyalı basında, internet alanında yandaş basın egemen kılınmaya çalışılmaktadır. Sözde liberal olan basın, medya kuruluşları bile bir bir satın alınıp susturulmaktadır. Tüm yazılı basında boy veren, tüm kanallarda konuşan Erdoğan’dır. Yandaş basın dışında demokrasi güçlerinin, işçi ve emekçilerin, aydınların, gençlerin ve kadınların sesi olabilecek yayın sayısı bir elin beş parmağı kadar azdır. Bunlara da sürekli baskı vardır. Çıkarınlar ve yazarlar sürekli kovuşturuluyor, soruşturuluyor, tutuklanıyor, işkence görüyor, saldırıya uğruyor, sürülüyor, öldürülüyor. Şartlar zor ve çetin de olsa demokrasi ve sınıf mücadelesi sürmektedir, sürecektir. Erdoğan faşizmini geriletmek, O’nun Türkiye’de ve Ortadoğuda özellikle Kürt halkına karşı saldırılarını durdurmak, kirli savaşı sonlandırmak, demokrasiyi kazanmak, halkların, kültürlerin, dinlerin eşitliği, özgürlüğü, özerkliği temelinde demokratik bir Türkiye’yi yaratmak önümüzde duran en önemli görevdir. “Durum” bu mücadeleye katkıda bulunmak için çıkmaktadır. Bu mücadelede güç kaynağı, Türkiye ve uluslararası işçi sınıfı, köylü ve emekçi yığınlar, gençler ve kadınlar, devrimci demokrat aydınlar, ulusal ve demokratik hakları için savaştan Kürt halkı olacaktır. Zafer hep birlikte savaşarak kazanılacaktır.

Kadın Sorunu mu, Erkek Sorunu mu?

Serap AKTEPE

Bugün toplumsal cinsiyet ayrımı, cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet gibi konular hem sosyalistler, hem de küçük burjuva kadın hareketi arasında bir tartışma yaratırken, kadın sorununun yeni bir mercekle altında incelenmesi gerektiğini de ortaya koyuyor.

Burjuva devrimleriyle birlikte burjuva kadın hareketi kadının kurtuluşunu kadın erkek eşitliğinin sağlanmasında gördüler. Erkek ve kadın toplumsal yarış içinde eğitim alma ve toplumsal yaşamda eşit haklara sahip olacaklardı. Erkek ve kadının eşit koşullarda aynı işleri alması temel sorun değildi, ama toplumsal alanlarda aynı olanaqlara sahip olmaları başlıca dertleriydi. Kadının kurtuluşu, burjuva devriminin tamamlanmasıyla gerçekleşecek, feodal toplumda derebeyleri iktidarı kaybettiği için, erkek de "tüm ayrıcalıklarını" kaybedecekti.

Sosyal feministler olarak adlandırılan diğer bir burjuva kadın hareketinde de eşitlik ideolojisine girmeden kadın ve erkeğin farklılıklarını, psikolojilerini ve taşıdıkları değerleri olumlayarak, kadının kurtuluşunu, kadın kültürünün gelişimine bağladılar. Eşitlik değil, değer eşitliği olarak savundukları kültüre göre kadının görevi; militarist ve erk içeren erkek değerlerine karşı toplumu yumuşatmaktı.

Sosyal feministlere göre ücretli iş evli kadınlar için bir sorundu. Kadın kültürü korunmalı, geliştirilmeli ama ev işleri, ailenin bakımı kadının toplumsal yaşama

katılması ve toplumu değerleriyle etkilemesine engeldi. Kadınlar için yarı zamanlı çalışma bu ikileme çözüm olabilirdi. Böyle bir çözüm erkeklerin çalışma ve sosyal yaşamda birincil, belirleyici sorumluluk alması gerektiğini, kadının ikincil bir role sahip olmasını kabul etmek demektir.

Burjuva kadın hareketinin eşitlikçi kesimi ise kadınların çalışmasını ve sosyal yaşamda tam eşitliği savundular. Onlara göre

böyle bir katılım görev değil, haktı. Kadının seçim özgürlüğü savunulurken, çalışma yaşamında kadının kendisini gerçekleştirmesi, bireysel gelişim ve özgürce sorumluluk alabilmesi için bir fırsat olduğu vurgulandı. Fakat aileye yönelik eleştirilere karşı temkinli oldukları, ev işlerini ve özel bakımlarını sürdürmek istedikleri için, evli kadınların yaşamda yerlerini nasıl alacakları sorun haline geldi.

Sosyalist ve emek eksenli kadın hareketi, asla burjuva hakların kadının özgürleşmesi için yeterli olacağını öngörmemiştir. Mücadelenin eksenini kadının ücretli çalışma hakkına sahip olması, mevcut çalışma koşulları, kadın işçiler için kötü olsa da, uzun vadede kadının

kurtuluşuna katkı sağladığı tartışılmıştır. Çalışma hayatında cinsiyet eşitliği bir hedefti, ancak bu eşitlik kapitalizm altında özgür bir içeriğe sahip olamayacağı için sömürüye karşı savaş baskın düşünce oldu.

Çalışma koşullarına karşı verilen savaşta çoğu marksist ve sosyalistler, kadınları, gece işlerine, tehlikeli endüstri işlerine karşı korumanın gerekli olduğunu düşünüyorlardı, çünkü işçi ailesinin korunması önemliydi. Burjuva kadın hareketi de, kadınların işlerini kaybedeceği korkusuyla karşı savunmaya geçiyordu.

Hem sosyalistler, hem burjuva kadın hareketi için ortak olan; kadının ekonomik özgürlüğünün, erkeğin kadın üzerindeki gücünü azaltacağı ve sosyal yaşamdaki üretiminin de aile içinde tutsak, yalıtılmış bir yaşamda hapis kalmasını önleyeceği idi. Marksistler burjuva kadın

hareketinden bağımsız olarak, kadının çalışma yaşamına katılarak sınıf savaşına doğrudan katılmasıyla, ücretli köleliğe son verecek sosyal kurtuluşun da öznesi haline gelmesini savunmalarındı.

Kadınların özgürleşmesinde ücretli emek kadınlara ekonomik bağımsızlık için fırsatlar sunarken, çalışma alanını da genişletmiştir. Bununla birlikte, çalışan kadınların aile içindeki sorumluluğu; geleneksel çalışma alanı sınırlı ya da yok olmadığı için, evli kadınlar için çifte çalışma, çifte sömürü anlamına gelmiştir. Bu ikili çalışma, kadınların sınıf mücadelesine katılmalarını önlediği gibi, hem kendine, hem çocuklarına bakım için aldığı ücret yetmeyeceğinden, aile içinde

cinsiyetler arasındaki işbölümünde kadının yükü azalmadı, sadece erkeğin kadın üzerindeki erkinin sarsılmasına neden oldu.

Erkek ev alanına çekilmeliydi!

Marksistler, kadın üzerindeki ikili sömürüyü yok etmek için genellikle barınma, çocuk bakımı ve ortak yaşam alanlarının kollektifleştirilmesini çözüm olarak öne sürmüş, erkeğin ev yaşamına sokulmasının, rol üstlenmesinin üzerinde durmamışlardır. Ev yaşamı, çocukların bakımı yine kadının sorumluluğunda kalırken, burjuva kadın hareketi de erkeğin ev işlerine çekilmesinde aktif rol almamıştır.

Bugün, kapitalist toplumda kadının tam özgürlüğünden söz etmek olanaksızdır. Hem işte, hem evde ikili sömürü altında inleyen kadının hareket alanlarını genişletmek için erkek ev işlerine, çocuk bakımına çekilmek zorundadır. Bu sadece kadının yıpranmasını engellemek için değil, aynı zamanda cinsler arasında, erkekle çocuklar arasındaki ilişkinin başka bir boyuta taşınması, geliştirilmesi için de gereklidir. Böylece, toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı mücadele, önceden daha geniş bir boyutta, bilinçte ortaya çıkacak, erkek te bu kavgaya etkin bir biçimde karışacaktır.

Cinsler arasında yabancılaştırma, korku ve şiddet

Cinsiyetçi işbölümü; ücretli ve ücretsiz işler arasındaki bir işbölümü ya da özel ve toplumsal örgütlü işler arasındaki işbölümü anlamına geldiği gibi, kadınlarla erkeklerin temelde farklı işlere sahip oldukları ve farklı sosyal ilişkilerin birer parçaları oldukları anlamına da gelir. Bugün kadınların ana görevinin işgücünün yeniden üretilmesi, erkeklerin de temel sorumluluklarının üretim alanı olması,

toplumsal cinsiyet farklılıklarını derinleştirmektedir. Cinsiyetçi işbölümü kadın ve erkeğin farklı çalışma alanlarına sahip olmalarını getirirken, işler cinsiyetlere göre tanımlandı. İşbölümü kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği artırdığı gibi, ücretler arasında da eşitsizlikler doğurdu ve kadının da erkek gibi kendi kendine yetmesini, bakımını engelledi. Kadının ikili çalışması, erkeğin sadece toplumsal üretime katılması farklı dünyalarda, farklı psikoloji ve davranış motiflerine yol açtı. Birbirlerinin dünyalarına yabancı, cinsler arasında korku ve şiddete varan yabancılaştırma derinleşti. Bugün Akp iktidarıyla bu yabancılaştırma daha da derinleşti, kadına ve çocuğa şiddet arttı, cinayetler olağan hale geldi.

Sosyalist hareket, geleneksel olarak kadının toplumsal cinsiyetçi işbölümünü, kadının iş yaşamına girme hakkını savunarak özgürleşmesini gündeme alarak savaştı. Ancak toplumsal baskıların, cinsiyet farklılıklarından doğan sorunların önemini kavrayamadı. Özellikle erkeğin toplumsal cinsiyet baskısını, erkeklerin kadınlar üzerindeki güçlerini ve kadınlara yönelik tacizleri görmede zorlandı. Cinsiyetler arasındaki ilişki, işçi sınıfının bölünmemesi gereken birliği olarak görüldü, erkekler ile kadınlar arasındaki çıkar karşıtlığı reddedildi. Erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddet, feodal toplumun mirası ve şiddet üreten kapitalist toplumda, değersiz görülen işçinin tepkisi olarak erkin kadın üzerinde denenmesi olarak değerlendirildi, bir anlamda meşrulaştırıldı. Doğal olarak bu yorumlar kadının özgürleşme mücadelesini sınıf mücadelesine gömdü. İKD geçmişte kadınların toplumsal ilerlemeye ve

sınıf mücadelesine katılmasında büyük emekleri olmasına rağmen, komünist erkeklerin ezici çoğunluğu ev yaşamındaki işbölümüne katılmamış, feodal kalmaya devam etmişlerdir. Bu daha sonra çoğu kadının sınıf mücadelesine sırtını dönmesine neden olmuştur. Feodal

kalan bu erkekler de sınıf mücadelesinden ayrı düşmüşler, kendi babaları gibi yaşamaya devam etmişlerdir. Toplumsal cinsiyet baskısı yalnızca kapitalizme karşı mücadeleyle değil, kadınları erkeklerle çatışma içine sokan sosyal ve ideolojik kalıplarla da mücadele olmalıydı.

Toplumsal cinsiyet baskısı sadece kapitalizme karşı mücadele ile değil, aynı zamanda ortaya çıktığı zaman doğrudan saldırıya da uğratılmalıydı. Kadınları erkeklerle anlaşmazlık içinde tutan sosyal ve ideolojik kalıplara karşı bağımsız bir mücadele yapılmalıdır. Toplumsal yaşamda kadının konumunu sadece üretim sürecinde aldığı yere göre ikincil bir rolle açıklamak eksik olur. Erkeğin egemenliğini ilanıya; kadınlar ve erkekler için farklı dünyalar yaratan toplumsal cinsiyet ayrımlarıyla kadınlara duyulan saygısızlık, küçümsenme, hor görülme; kadın düşmanlığıyla, tümüyle

kadını bir kültüre neden olan kadına ve çocuğa zulme yöneldi.

Yüzyılın başında kadınların hareketi, büyük ölçüde kadınların özgürlüğünü ücret, medeni ve siyasal haklar konusuna ayırdı. Kadınların daha özgür bir cinsel yaşama hakkını tartışan, aile kurumunu eleştiren, kadının sosyal ve cinsel baskı gördüğünü, bu baskı biçimleriyle mücadeleyi öne alan siyasetle kadınların yaşamının bütününün değişmesi gerektiğinin üzerinde durulmalıdır. Ancak kapitalist toplumda kadının pasif ve edilgen konumunu sarsmak, erkeği tümünden değiştirmek için sosyal ve cinsel yaşamda dahil toplumun radikal değişimi sağlamak için egemen erk ve çıkarların analizinin doğru yapılmasıyla sağlam bir örgütlenme gerekmektedir. Bu örgütlenme ile kadınlar sadece kilo almak değil, zayıf ve edilgen kadın rolünü yıkmak, kendi yargısına güvenmek, sosyal kurtuluşun öznesi olarak hareket etmek ve erkeklere otorite olarak bakmaktan vazgeçmeyi öğrenmekle, anti otoriter bir toplum inşa etmenin, sosyal kurtuluşun ön koşullarını hazırlamakla yükümlüdür.

”Bulunduğun yerde birşey yap!”

Feministler de kadının özgürleşmesi için gevşek örgütlenmelerle, ilgi çekici eylemlerle küçük gruplarda kadınları bilinçlendirme, günlük hayatla ilgili alternatif düşünme biçimleri geliştirmeye, özgür katılım-cılıkla sorumluluk alma, işyerlerinde cinsiyet ayrımcılığını engellemek için çalışmalar yapmaktadırlar. Ancak bu tip örgütlenmeler, kısa zaman-da farkındalık yaratsa da uzun yıllar kalıcı politik çalışmaların devam ettiği kuruluşlara dönüşmeye yol açmıyor. Farkındalık yaratılıyor, kadınlar güçlerini artırıyor, ancak bu deneyimlerin geri dönüşü olmuyor, örgütten yok oluyor. ”Bulunduğun yerde birşeyler yap!” merkezi sloganı değişimin anahtarı olarak buldukları her yerde; işte, evde, sokakta, siyasi örgütlerde her yerde bir hareket başlatma iradesiyle çalışmalar yapıyor, ancak bu çalışmaların geri dönüşü pek başarılı olmuyor ve yeni motivasyonlar bulunmadığı zaman çoğu kez hareket sönmülmeye yüz tutuyor ya da küçülerek yeni isimlere dönüşmek zorunda kalıyor. Kürtaj yasağına

karşı öfke kadınları sokağa döküp, büyük başarılarla imza atarken, seçme seçilme hakkını elde etmek için seferberlik ilan ederken yeni bir politik talep, yeni bir motivasyon yokluğu örgütsel çalışmaların sürdürülebilirliğini, perspektifsizliği gündeme getiriyor. Bugün kadının özgürleşme sorunu kadın politikalarının ve örgütsel biçiminin gözden geçirilmesinin gündemde olduğu bir durumdur. Deneyimler, kadınların özgürlüğü sorununun örgütlü kadın mücadeleleri, politikaları olmaksızın sürdürülebilirliğini, olanaksızlığını ortaya koyuyor. Kadın sorunu, aynı zamanda erkeğin değişim sorunudur. Her iki cinste ama özellikle erkeğin feodal alışkanlıklardan sıyrılması gerekmektedir. Kadını ikincil role iten; evde, işte, okulda, toplum ve siyasi yaşamın her alanında aşağılayan, horlayan, küçük gören bütün önyargı ve saldırılarla mücadele etmek, kadının her alanda eşitliğini sağlamak devrimcilerin ve demokratların görevidir. Şiddet üreten bu feodal ve kapitalist değerlerle savaşmak sınıf mücadelesinin bir parçasıdır. Bu mücadeleyi kadın erkek omuz omuza vererek kazanır.

Demokrasi Cephesi Tüm Devrimci ve Demokratik Güçleri kapsamalıdır!

Selim KARAASLAN

Omurgasında HDP, devrimci demokratik güçler ve komünistler olan tüm bileşenleriyle ete, kemiğe bürünecek bir cephe Türkiye halklarını kurtaracaktır. İşçi sınıfının örgütlü gücü ve Kürtlerin örgütlü gücü etrafında birleştikçe emperyalizme ve faşizme karşı kazanacağız.

24 Haziran seçimleriyle topluma hiçbir şey vermeyen fa-

şızan rejim İslami ve ırkçı kodlarla iktidarını pekiştirdi. Hak, adalet, özgürlükler OHAL yerine BUHAL denilecek cinsten ya-

sayla, valilerin OHAL benzeri yetkilerinin de yer alması, Erdoğan takımının giderek büyüyen sosyal, ekonomik sorunlar nedeniyle sürdürülebilir olmayan toplumsal barışın, olası toplumsal patlamaya karşı silah gücüne dayalı önlem alma çabasından başka bir şey değildir. Dikta muhalefet partilerinden, seçimden korkmuyor, artık bizzat halkın kend-

isinden korkuyor. Korkmakta haklı, halkın da bu partilerle girilecek seçimlerden umudu kalmadı. Erdoğan Diktasının keyfi yönetimi, mafyalaşan adaleti, emperyalist kuşatma Türkiye'yi yaşanmaz hale getiriyor. Türkiye'de Kürt halkına karşı Erdoğan'ın faşizan rejiminin sürdürdüğü savaş etnik temizlik seviyesine ulaşmış, 10 binlerce Kürt vatandaş katledilmiş, geriye hayalet şehirler bırakılmıştır. Kürt halkının siyasi partisi HDP'nin seçimle işbaşında olduğu belediye başkan ve yönetimleri görevden alınmış, yerine iktidardaki faşist AKP'nin militanlarından kayyımlar atanmıştır. Bu yetmemiş gibi HDP'nin Genel Başkanları, yöneticileri ve diğer bir çok parlamenterleri sadece kürsüde konuştuıkları için tutuklanmış ve tutukluluk halleri devam etmektedir.

Şimdi Yerel seçimler yaklaşırken Kürt Ulusal Hareketinin partisi HDP'nin tekrar kazanaçağını bildiği belediye başkan ve yöneticilerini tekrar görevden alarak kayyım atayacağını söyleyen faşist Erdoğan Kürt Halkının sabrını sınılamaya devam ediyor.

Erdoğan faşizmi yurt içindeki Kürtlere ve Kürt Hareketinin siyasi Partisi HDP'ye yönelik saldırılarla yetinmiyor. Emperyalist emellerle önce BOB (Amerika'nın Büyük Ortadoğu Projesi)'un eşbaşkanı olduğunu açıklayarak Ortadoğu'yu yeniden paylaşacak masanın etrafında olmayı arzulamış, dünyanın süper güçleri konumundaki emperyalist büyük oyuncular arasında gidip-gelmelerle, bazen ortak, bazen tek başına sınırdışı hareketlerle

Irak, Suriye topraklarında at oynamaktadır. Türkiye'deki Kürt Halkının komşusu, soydaşı, kanı, canı, akrabası olan Ortadoğu coğrafyasındaki tüm Kürt Halklarını hedef tahtasına çevirmiştir. 24 Haziran seçimlerine yaklaştığında ise terörü bahane ederek seçim sürecinde hiç bir eylem olmadığı halde "Kandil'e giriyoruz." naraları atarak seçim ortamını savaş alanına çevirmiştir. Ülkemizdeki Kürt illerinin oylarını zorbalıkla feodal ağalar ve suç ortağı mafya devlet güçleriyle gaspetmeye kalkmıştır. Kürt soy kırımını Ortadoğu coğrafyasında bütün dünyanın gözleri önünde sürüyor. Hem bölgede, hem Türkiye'de Kürt Ulusal Bağımsızlık ve özgürlük hareketleri bastırılmaya çalışılırken onun Türkiye'deki siyasi gücünün de başı ezilmeye çalışılmaktadır. Bu operasyonlar karşısında aksine Türkiye Kürtlerinin politizasyonu artıyor. Yepyeni politik nesiller yetişiyor. Yurttan ve sınır ötesinde onları sindirmek için yapılan herşey tam tersi bir sonuçla daha bilenmiş ve bilinçle çelikleşmiş bir kitle desteğine dönüşüyor. Kürtler AKP'nin kayyımlarla işgal ettiği belediyeleri ve daha fazlasını alma kararından asla vazgeçmiyorlar. Kürtler boyun eğmemekte kararlıdır.

Türkiye'de ulusal, etnik, dinsel, mezhepsel, laik, ateist, LBGT, esnaf, zanaatkar, emekçi, emekli, kadın, öğrenci, eğitimli işsiz, plaza çalışanı ve tüm gençlik, çevre aktivistleri, köylüler, iş güvencesi elinden alınarak grev ve toplu sözleşme hakkı yok edilmiş ve örgütlenmesi önünde bariyerler kurulan, işçi sınıfının dışlanmışlığı bu ülkede ortak hayatın her gün daha çekilmez

bir hal aldığı gerçeğini biraz daha su yüzüne çıkarıyor. Türkiye'de çürüten temsili demokrasi araçlarının temsiliyetlerine izin vermediği ve ötekileştirdiği insanların ortaklaştığı bir cephe demokrasinin önünü açabilir.

İktidar açıklıkla terbiye ederek sadaka toplumuna dönüştürdüğü yurdum insanına sosyal yardımları, maaşları, çiftçinin mahsulünün bedelini ödeyemez duruma düşüğünde ve yukarıda sayılan tüm toplum katlarına zulmü artırmaya devam ettikçe Kürt ve Türk halklarının öfkesiyle sol, sosyalist, sosyal demokrat, ilerici, devrimci ve komünistlerin bilinçli yoldaşlığından korkuyor. Halkın karşısında durabilmek

için Hitler'in SS Birlikleri gibi Özel Harekatçısı, ordusu, istihbaratçı, polisinden başka çare bulamıyor.

İktidar milis güçlerini hazırlarken Mustafa Suphilerin, Nazım Hikmetlerin, Zeki Başımarların, İsmail Bilenlerin Türkiye Komünist Partisi, Kürt, Türk ve tüm halkların partisi; Halkların Demokratik Partisi (HDP), sol, sosyalist, sosyal demokrat, CHP ve Atatürkçülerin ilerici kanatları, kısaca demokrasi bloğunu örmeye çalışan yığınlarla buluşmaya ve toplumsal muhalefeti yükseltmeye çalışıyor. Türkiye

ye’de faşist Erdoğan iktidarına karşı olan her bir kişinin, baş belası haline gelen bu baş çelişkiden kurtulmak için küçük bir katkısı olacaksa bu küçümsememelidir. Cephenin sınırları geniş tutulmalı, ama Kürt düşmanlığını devletin bekası, güvenlik gibi gerekçelerle sınır ötesi emperyalist müdahaleleri onaylayan CHP’liler, Atatürkçüler, ulusalcılar, sözde solcu ve komünistler bu cephede yer ala-

mazlar. “Türkiye’de Kürt, Ermeni varlığı Batılıların misyonerlik faaliyetiyle başladı, emperyalistlerin maşası, taşeronu bunlar” diye tanımlayanlar ister Atatürkçü, ister CHP’li, ister sosyalist olsun, nasyoneller demokrasi cephesinde yer almazlar. Hitler’de nasyonel sosyalisti.

Türkiye nasıl dünyanın süper emperyalist güçleri arasındaki çelişkiden yararlanmaya çalışıyorsa Kürt Ulusal Hareketinin de süper güç olsun, Türkiye gibi küçük emperyalist devlet olsun bunların aralarındaki çelişkilerden yararlanması doğal değil midir? Türkiye Kurtuluş Savaşı’nda Atatürk Meclisi bir yandan İngiliz, Alman, Amerikan emperyalistlerinden medet umarken, diğer yandan genç Sovyet Devleti’nden yardım alarak burada doğan çelişkilerden yararlanmadı mı? Kürtleri dış güçlere muhtaç bırakmayacak

olan Türkiye Komünistleri, devrimci ve demokrasi güçlerinin yoldaşça desteğidir. Silahlı emperyalistler ve onların usakları Kürtleri kovalayıp gördüğü her yerde öldürürken, Türk demokrati, solu, sosyalisti, devrimci ve komünisti onların yüzlerine kapılarını kapatırken, Putin’le de, Avrupa’yla da, Amerika’yla da işbirliği yapabilirler.

Yoksulluk sınırının çok altında, açlıkla terbiye edilen halkların midesinde gelen seslerle onun akli olan komünistlerin, Kürt Hareketinin öncüsü HDP ve Faşist Diktatörlüğün karşısında durabilen tüm demokratların gücü, Gezi eylemlerinden bile ödü kopan faşist Erdoğan rejiminin nefesini kesecek, halklara derin bir nefes aldıracaktır. Onun militer güçleri bütün halka su, gaz, kurşun sıkmaya yetmeyecektir. Tabandaki AKP’lisi, MHP’lisi “sosyal patlama olur mu?” diye sorarken, faşist iktidar buna karşı valileri bile özel donatırken Türkiye’nin muhalefet bloğunun “millet ittifaki” gibi tekçi anlayışlarla sisteme dahil olmak gibi bir lüksü olmamalıdır. Muhalefet bloğu, demokrasi cephesi, sistemin dışında bırakılanların ortaklaştığı cephenin gücüyle faşist sistemde gedikler açılabilir, faşist iktidar bloğu çökertilebilir.

Komünistler ve HDP Devrimci Demokrasi Güçlerinin Olmazsa Olmazıdır.

Anayasa referandumundan sonra, 24 Haziran 2018 Erdoğan karşıtlarının yenilgisi halkın kolunu kanadını kırdı. Umutlar iyice tükendi. 2015 referandumundan itibaren birçok vatan daşımız yurt dışına gitti. İmkânı

olmayanlar ve mücadeleden kaçmayı kendine yediremeyenler ülkede kaldı.

Halk 24 Haziran seçimlerinde bir olasılıkla diktatörü uzaklaştırarak nefes almayı umuyordu. Denize düşen yılanı sarılırcasına “Diktatör gitsin de, kim gelirse gelsin” düşüncesiyle Millet İttifakı’nın peşine düştü. HDP ve içinde yer alan bileşenlerine de destek verdi. Yine yetmedi.

Adil seçim yoktu. Sandıklardan oy çalmak şöyle dursun, oylar gasp edildi. Türkiye’nin özellikle Kürt illerinde feodal beylerle iş tutan Dinci-Faşist iktidar bloğu; mafyalaşmış, çeteleşmiş yapılarla birleşen devlet gücüyle sandık taşıdı, taşımadığı sandıklarda sandık başkanını yumrukladı, sandık kurullarının yerine aynı elden çıkan 6-7 imza ile bazen imzasız seçim tutanaklarıyla, 2.150 sandıkta iktidara oy çıkarttı. Buna rağmen Kürt Halkı boyun eğmedi, direndi ve HDP’yi Kürdistan’da birinci parti yaptı.

Kürt illerinde faşist MHP’nin 1 Kasım seçimlerinden bu yana 2 milyon 200 bin oyu arttı. Bu zenci ana babadan nur topu gibi beyaz bir bebek dünyaya gelmesi anlamına geliyordu. Bu doğanın kanununa aykırı olayı halk hazmedemedi. Halkın “Adam kazandı arkadaş?” diyerek daha sandıkların %51’i açılmışken teslim bayrağını çek-en total muhalefetin en popüler adayı İnce ve CHP’ye, “Beni YSK’nın önünden kazıyamazlar” diyen Meral Akşener’e güveni sarsıldı.

71 ilde oy kaybeden iktidar, yerle bir ettiği Kürt illerinde silah zoruyla oyları gasp ederek

tavan yaptı. Kürt illerinden artık oy çalmıyorlar, zorla alıyorlar. 401 seçmeni olan bir sandıktan tek fire vermeden iktidar ortaklarına oylar çıktı. Muhalefetin temsilcisi olduğunu, halka nefes aldıracağını iddia eden İnce'nin sesi çıkmadı. Muhalefet partileri halkın kimi sorunlarını sıraladılar. CHP adayı İnce birkaç yenilikçi söylemiyle partinin HDP'ye giden oylarını saymazsak %5,5'lük bir artış sağladı.

CHP patatese, soğana, ete ne olduğunu anlattı, çözüm sunmadı. 12 Eylül 80'de 35 milyon nüfuslu Türkiye'de 3 milyon sendikalı varken, 82 milyonluk Türkiye'de 1 milyon 700 bin sendikalı olmasına, Türk-İş ve Hak-İş'in yanında 160 bine düşmüş DİSK'in durumunu ağzına almadı. Sınıf sendikacılığının, demokratik sendikacılığın yok oluşunu, 12 Eylül'den önce DİSK, Köy-Koop gibi güçlü örgütlerin demokrasi mücadelesine verdiği katkıları görmezden geldi.

Son 1 yılda 40 bin esnafın dükkân kapattığını söyledi onlara ama 2 yıl ödemesiz, 5 yıl faizsiz kredi vaadinde bulunarak esnafa can suyu vermeyi aklından geçirmedi. Erdoğan'la "O ne verirsen 5 kuruş fazlasını veririm." diyen Demirel üslubuyla "bende gençlere 500'er lira fazladan vereceğim." diyerek yarışmaya kalkıştı.

Seçime 10 gün kala Kandil'e gideceği söylemiyle yerli-millî söylemini pekiştiren, dış güçler söylemiyle algıyı yöneten Erdoğan'ın karşısına, anti-emperyalist söylem olarak "Komşularla barış içinde yaşayacağız, benim devletim de kimsenin topraklarında at oynatmaya kalkış-

maz, emperyalist devletlerin de topraklarımızda at oynatmasına izin vermem," diyeceğine, "Amerika'dan beni aradılar, Feto usulüne uygun istenmemiş" diyerek Amerika'nın valisiymiş gibi Adalet Bakanlığına teftiş heyeti gönderdi.

Oyları gasp ettiler, "Cahil halk bizi anlamıyor" türünden küçük burjuva aydın analizleri yine kafelerde barlarda dolaşmaya başladı. Halk hisseder, güvenmek ister, çıkarlarının peşinden gider. Kurtuluş Savaşı yıllarında halklar daha bilinçli değildi ama komünistler onların güvenini kazanmıştı. Çetelerden, Türk, Kürt köylülerinden Yeşil Ordu ve Kuvayı Milliye yarattı. Halklarımızın her ferdi dostunu düşmanını bu kendini beğenmiş, küçük burjuva aydınlardan daha iyi tanır. Yeter ki güvenebileceği keskin görüşlü öncüleriyse buluşsun.

Türkiye'de faşizme ve emperyalizme karşı halkın içinde ona güven veren komünistlerle, HDP ile, sol, devrimci, demokrat, ezilen, sömürülen, yok sayılan tüm halk katmanlarıyla örülmeye çalışılan demokrasi cephesi tek çıkış yoludur. Bütün komünistler ve HDP içinde barındırdığı tüm bileşenleriyle, devrimci demokrat güçlerle bu cephenin duvarlarını örmede ustalıklarını gösteriyorlar.

Bizi kuşatan faşizmi kuşatmayı geniş yığınlarla kucaklaşarak başaracağız. Erdoğan-Bahçeli faşizmi ya kaçacak ya da bizimle savaşıacak. Tercih onlarındır.

HDP, TKP, Kürt ve Türk İlerici Partileri, Türkiye sol, devrimci demokrasi güçleri, halkları, işçi, emekçi ve köylü yığınları, kadınları ve gençleri bütünleştikçe kazanacağız.

Tarih Sınıfların Mücadelesidir!

Rasim AKBULUT

İŞÇİ SINIFI

Son elli yıldır, işçi ve komünist hareketi; yalnızca ekonomik, siyasal ve sosyal olarak kazanılmış hak ve hukukun altının kazanmasından, kaybedilmesinden ibaret değil, aynı zamanda geniş bir cepheye yönelik ideolojik ve teorik saldırı altındadır.

Marksistler de, diyalektik ve tarihsel materyalizm ışığında dünyada değişen yeni fenomenleri açıklayarak, eskiyeni atarak bugünkü kapitalizme alternatif olacak modern sosyalizmi üretmeye çalışmak-

tadırlar.

Komünistler ve karşıtları arasındaki anlaşmazlıkların en önemlilerinden biri, modern toplumdaki işçi sınıfının konumu ve rolü ile ilgilidir:

İşçi sınıfı yeni üretim biçimlerinin bir sonucu olarak ortadan kalkıyor mu? Ya da tam tersine, bugün yalnızca gelişmiş ülkelerde değil, tüm dünyada da çalışan nüfusun çoğunluğunu temsil eden büyüyen bir sınıf mıdır?

İşçi sınıfı, kapitalist topluma alternatif mücadelede kilit ve öncü güç değil midir? Bu rolü üstlenmiş başka sınıflar ve katmanlar var mıdır? Ya da Marx'ın zamanında oldu-

ğu gibi bugün de işçi sınıfı, kapitalist sömürüye, baskıya karşı savaşıyor, sosyalist devrim mücadelesine öncülük edebilecek tek güç müdür?

Eğer işçi sınıfı ortadan kalkıyorsa, bir toplum projesi olan sosyalizm hâlâ kapitalizme alternatif midir veya bu alternatif diğer sınıfların ve farklı ilgi alanları olan gruplara mı bağlıdır? Bu alternatif sosyalist çerçevede midir?

Bütün bu sorular, bugünkü işçi sınıfının konumu, toplumdaki yeri ve rolü ile ilgili olan temel ideolojik konulardır.

TOPLUM BİLİMLERİNİN- TEMELİ

Bugün, işçi sınıfının ve kapitalizmin katili olarak onun tarihsel görevinden vazgeçilmesini öngören teorik ve ideolojik tartışmaların kıtlığı yoktur; buradan hareketle bilim ve teknoloji sayesinde endüstri toplumundan, herbir toplum için yaşam ve faaliyetlerinin temeli olan endüstri ve üretimin yerine hizmet ve bilgi toplumu olarak adlandırılan post endüstri topluma geçildiğini lanse edilen teoriler üretiliyor. Doğal olarak bu saptamadan hareketle; teknolojik ve robotik üretimin geldiği düzeyin, hızla üretim ilişkilerinde sınıfların konumunu da değiştirdiği iddia ediliyor.

Bu teorisyenlere göre sadece fiziksel güç kullanan bir fabrika işçisi olarak kabul edilen işçi sınıfının toplumdaki önemi azalmış; çünkü işçi sınıfı nitelik değiştirmiş; birçok alt katmana bölünmüş, çok sayıda işçi çalıştıran işyeri kalmamış, daha az sayıda işçi çalıştıran işletmeler de belirli bölgelerde yoğunlaşmamıştır. Bu yüzden artık sınıf eksenli örgütlenmeler değil, değişik sınıfları içine alan geniş tabanlı hareketlerin başarılı olabileceği ve böylece Marks'ın, işçi sınıfının kapitalist toplumdaki artan önemi hak-

kindaki düşüncesinin, işçi sınıfı ve burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi sonucu burjuvazinin iktidarına son verileceği teorisinin de yanlış olduğu kanıtlanmıştır.

İşçi sınıfı yine toplumsal ilerlemede merkezi bir rol oynayacaksa ve komünistler bir güç olmak zorundaysa, bu neo liberal ideolojilerin ve yandaşlarının mahkum edilmek zorunda bulunduğu son derece açıktır.

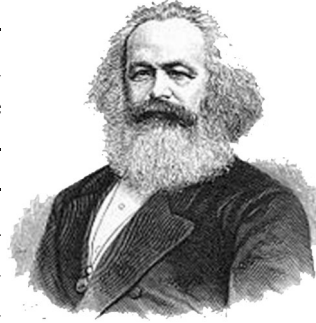
Ancak bu, kutsal yazılara ve sonsuz hakikatlere başvurarak veya nostaljik bir biçimde geçmişi geri döndürme arzusuyla birlikte dogmatik olarak yapılmamalıdır. Böyle bir tutum yalnızca komünistlerin yaşamın dışında marjinal kalmasını sağlamaktan başka bir işe yaramayacaktır. Aksine, gerçeklerin tüm çıplaklığıyla görüldüğü yürekli bir tartışmaya koyulmakla yapılmalıdır.

Marks'a göre insanlığın tarihsel gelişimi, insanların karşılıklı eylemlerinin ürünüdür. Üretim, ticaret ve tüketimdeki gelişimin belli bir aşamasında, buna tekabül eden bir yapı, bir aile örgütlenmesi, toplumsal bir düzen ya da sınıflar, tek sözcükle, buna tekabül eden bir sivil toplum oluşur. Bu sivil toplumun resmi bir ifadesi olarak da politik koşulları taşıyan bir sistem elde edilir. Her üretken güç, kendilerinden önce ortaya çıkmış, daha önceki kuşağın bir ürünü olan toplumsal biçim tarafından belirlenir, birbirini izleyen her kuşak; kendini bir önceki kuşağın edindiği üretken güçlerin sahibi olarak bulur ve bu yeni üretime hizmet ederek insanlık tarihinde bir tutarlık oluşur, insanlık tarihi biçimlenir ve insanların üretici güçleri ve ona bağlı olarak da toplumsal ilişkileri geliştiği ölçüde

bu tarih, insanlığın tarihi olur. İnsanların toplumsal tarihi farkında olsalar da olmasalar da, kendi bireysel gelişmelerinden başka bir şey değildir. Kendi maddi ilişkileri, aralarındaki bütün maddi ilişkilerin temelidir. Bu maddi ilişkiler, kendi maddi ve bireysel etkinliklerinin içinde gerçekleştiği biricik zorunlu biçimlerdir.

Kapitalizmin ulaştığı sonuçlar, üretken güçlerin değişimini, rejimleri, kurumları ve bu kurumların içinden çıktıkları toplumsal koşula uygun düşen toplumsal ilişkilerin de değişimini gerektirir. Bütün eski ekonomik biçimler, bunlara uygun düşen toplumsal ilişkiler, eski sivil toplumun ifadesi olan politik koşullar ülkeleri yerle bir etmektedir. 12 Eylül öncesi 24 Ocak kararlarının hayata geçmesiyle yeni bir dönemin başlangıcı, yeni ekonomik ilişkilerin ve toplumsal yaşamın buna göre konumlandırılması gibi. O halde, insanların ürettikleri, tükettikleri ve değişim yaptıkları bütün ekonomik biçimler geçici ve tarihseldir. Yeni yeni üretken güçlerin kazanımı ile insanlar, üretim biçimlerini değiştirdikleri gibi, bu üretim biçimi ile de sırf bu üretim biçimi için gerekli olan bütün ekonomik ilişkileri de değiştirirler.

Marks'a göre bütün ekonomik evrimler dizisi işbölümü ile başlıyor. Kast rejimi de, korporasyon rejimi de, manifaktür sistemdeki işbölümü de, geniş ölçekli modern sanayideki işbölümü de tamamen birbirinden farklıydı. Ulusların tüm örgütlenmeleri ve uluslararası tüm ilişkiler belli bir işbölümünün ifadesinden başka bir şey değildir. İşbölümü değişince bu ilişkiler de değişmek zorundadır.

İşbölümü ile makineler arasında da diyalektik bir ilişki vardır. Her tür işbölümünün belirli üretim araçları vardır. 17. Yüzyıl ortalarıyla 18. Yüzyıl ortaları arasında insanlar herşeyi elleriyle yapmıyorlardı. Bu araçlar, dokuma tezgahları, gemiler, manivelalar gibi karmaşık araç gereçlerdi. İngiltere’de 1825 yıllarında tüketim talebi, üretimden daha hızlı artmış, makinelerin gelişmesi, pazarların gösterdiği gereksinimden doğmuştur. Kıta Avrupa’sını makine kullanımına iten şey ise hem iç, hem dış piyasalardaki rekabet olmuştur. Kuzey Amerika’da ise hem iç, dış rekabet, hem de işçi kıtlığından sanayi gereksinimleri arasındaki orantısızlıktan makine kullanımı art-

mıştır. O yüzden, Marks, makineleri, üretim araçlarını bir ekonomik kategori haline getirmenin yanlışlığından, makine kullanımının değişen ekonomik yapının getirdiği ilişkilerden sadece biri olduğunu belirtmektedir.

Bu değişim yasasına göre herşey gibi bugün üretim değişti, toplum değişti, sınıflar değişti, işçi sınıfı da değişti. Bugünün sorunu ise toplumun bugün nasıl görüldüğü, sınıfların; işçi sınıfının nasıl görüldüğü ve sınıfların hangi rolleri oynadıklarını ve oynayabileceklerini bulmaktır. Ancak böyle bir araştırma sosyal bilimlerin temelinde gerçekleşebilir ve bu anlamda kul-

lanılabilecek tek bilim ise; Marx ve Engels'in kurduğu Lenin'in ve diğer birçok devrimci düşünürün daha da geliştirdiği diyalektik ve tarihsel materyalizmdir.

Toplumun bugünkü durumunu anlayamayan bir kimsenin, o toplum düzenini devirmeyi amaçlamayan bir hareketi ve bu devrimci hareketin sözlerle ifadesini anlaması da beklenemez.

Tarih sınıfların mücadelesidir

Tarihçilerin ekonomiyi, sınıfları ve aralarındaki mücadelenin belirleyici bir faktör olarak görmeleri için uzun bir tarihsel sürecin geçmesi gerekiyordu. Bu yüzden sınıfların ve sınıf mücadelelerinin varlığını ortaya koyan, Marksizmin kurucuları değil, Fransız tarihçileri idi. Fakat Marks ve Engels, özellikle de Marks - bu keşfin siyasi ve tarihsel sonuçlarını fark ediyor, 1852'de Weydemeyer'e gönderdiği bir mektupta şunları yazıyordu:

”... modern toplumda sınıfların varlığını ya da bunlar arasındaki mücadeleyi keşfetme onuru, haliyle bana ait değildir. Benden çok daha önce burjuva tarihçileri, bu sınıf savaşımının tarihsel gelişmelerini, burjuva iktisatçıları da sınıfların ekonomik yapısını açıkça anlatmışlardır. Benim yeni olarak tanıtladığım şey: 1) sınıfların varlığının ancak üretimin gelişmesindeki belirli tarihi aşamalar ile sıkı ilişki içerisinde bulunduğu, 2) sınıf mücadelesinin zo runlu olarak proletarya diktatörlüğüne varacağı, 3) bu diktatörlüğün kendisinin de sadece, bütün sınıfların ortadan kalkmasına ve sınıfsız bir topluma geçişten ibaret bulunduğu gerçeğidir.”

Bu alıntıda, Marksist teori ile sınıfların varlığı, alternatif bir toplum (sınıfsız toplum) mücadelesi ve işçi sınıfının (proletarya diktatörlü-

ğü) rolü arasındaki ilişki rahatlıkla görülmektedir.

Bugün burjuva ideologları işçi sınıfını ve onun tarihsel rolünü inkâr ediyor, geri plana itiyorlar ise, o zaman Marksizmin kurucularının sınıfa dair öngörülerdeki yanlışlık bir yana, doğal olarak sınıf savaşı ve geleceğin sosyalist toplumu teorileri de yanlış olmalıdır.

Dolayısıyla bugün modern toplumun sınıfsal bir analizi; Marksizmi kanıtlamak ya da çürütmek, sosyalizmi bir alternatif olarak savunmak ya da vazgeçmek için temel bir unsurdur. Mevcut toplumun teorik olarak bilimsel bir analizinin yapılması ve işçi sınıfına karşı tutum, belirleyici ideolojik bir sorun olarak önümüzde durmaktadır.

Kuşkusuz bu, bir avuç insanla veya tek bir parti tarafından kaldırılmayacak bir görevdir. Bu ulusal ve uluslararası düzeyde komünistlerin ortak bir görevi olmalıdır. Bu sadece kendi içinde bir tutarlılığı olan kapitalizmin emperyalizm aşamasına geçişinden değil, son yıllardaki küreselleşmenin ulaştığı boyutun tek bir ülkede işçi sınıfını; dünyanın diğer ülkelerindeki işçi sınıfıyla ilişkisini çözmeden anlamamanın mümkün hale gelmediğindedir. Bugün onbinlerce işçi çalıştıran Bosch işçisini anlayabilmek için, sınıf kardeşi Alman işçi ile ilişkisine de bakmak, bağını kurmak gerekmektedir ya da yan sanayileri ile birlikte 60.000 işçi çalıştıran Renault işçisini anlamak için Fransız sınıf kardeşiyle ilişkisini çözmek gerekmektedir. Bu anlamda Ryanair, İrlanda Havayolları emekçilerinin Avrupa çapındaki ortak grevleri küresel saldırıya karşı örnek, başarılı küresel bir eylemdir.

Sınıf Analizinin Amacı

Marksist sınıf analizini “sulandırmak” için birçok yol vardır.

Bu, esas olarak sınıf analizine konuyla tam ilgisi olmayan ya da tali unsurlar katılarak yapılır. Özellikle burjuva sosyologları, sınıfların artık var olmadıkları, sınıf farklılıklarının telafi edilebilirliği veya yerli Gorz'lar gibi devrimci proletarya diye birşey kalmadığını, işçi sınıfının devrimci potansiyelini yitirdiği ve 'tarihin öznesi' olarak artık başka sınıf ve katmanların onun yerini aldığı gibi "kanıtlar" sunmaktadırlar.

Burada sorun şu ki, kendini Marksist olarak gören kimileri, Marksizmin bilinen sorunlarını burjuvazinin enkazında sorgulayarak burjuva ideolojisine bir ahır kapısı açıyorlar, böylece, uzun süredir komünist hareketi karakterize eden ve yeni sorunların çoğunu yorumlamayı imkânsız kılan, kökleri dogmatizme uzanan teorik ve pratik krizi genişletmeye de katkıda bulunuyorlar.

Toplumsal kesimler birçok yönden sınıflandırılabilir: Çocuk, genç, yaşlı olmak üzere yaşa göre, meslek sahibi, emekli olmak üzere işe göre, inançlı, Ateist, Hristiyan,

Budist gibi dine göre, erkek, kadın, homoseksüel olmak üzere cinsiyete göre, eğitimsiz, akademisyen gibi eğitime göre, Türk, Kürt, Laz, Çerkes gibi etnik kökene göre olmak üzere toplumsal kesimlerin örnekleri çoğaltılabilir. Tüm bu kriterler toplumun ve üyelerinin genel bir tanımı ve bir yığın sosyal

sorunların anlaşılmasına nesnel bir dayanak olabilir, ancak hiçbirinin toplumun ekonomik, sınıfsal temeliyle, toplumun ilerlemesini sağlayacak mücadele ile direk bir ilgisi yoktur. Farklı sınıfsal konumlara sahip toplumsal kesimleri, orta sınıf, ücretliler, hizmet sınıfı gibi kategorilere ayırmak, Marksizmin sınıf kavramını değersizleştirmek, çarpıtmaktır.

Her ne kadar herkes ev sahibi, akademisyen, iş sahibi, inançlı olsa da yine kapitalist bir toplumda yaşıyoruz. Ve eğer kadınların mücadelesi sonucu kadınlar yalnızlaşırsa, kuşak çatışması sonucu sadece emekliler kalırsa o toplum ölü bir toplum olacaktır. Fakat Marksistler için çok açıktır ki kadınların savaşı, Kürt Özgürlük Hareketinin verdiği savaş, çevre hareketi vb. sınıf savaşımını etkilese de bu kesimler kararlı bir sınıf savaşımının maddi temelini oluşturacak toplumsal sınıfları oluşturamazlar. Marksist anlamda sınıflar toplumun ekonomik temeli, üretim araçlarıyla kurulan ilişkiyle ve üretimdeki iş bölümü ile belirlenir. Sınıflar arasındaki savaşla bu çelişkilerin, sorunların çözümü ancak toplumsal gelişmeye bir katkı sağlar.

Marksistlerin çağdaş bir sınıf analizinin yapılmasında bir amaçları vardır ve bu analiz için de yine aynı kriterleri kullanmak zorundadırlar. Çağdaş bir sınıf analizi marksizmin sosyal bir bilim, toplumsal ilerleme teorisi için bir ön koşul olduğunun yeniden doğrulanması için zorunluluktur. Tarihin sınıfların savaşı olduğu, işçi sınıfının kapitalizme karşı sosyalizm mücadelesinde lokomotif olduğu ve sosyalizmin hâlâ kapitalizme karşı alternatif bir toplum olduğundan hareket etmek bir

önkoşuldur. Çağdaş, güncellenmiş bir sınıf analizi Marksist Leninist teorinin daha da geliştirilmesi ve zamanın gereklerine uygun hale getirilmesi için bir önkoşuldur.

Yukarıda da belirtildiği gibi, güncel bir sınıf analizi; Marksizmin sosyal bir bilim ve toplumun gelişim teorisi olarak ve işçi sınıfının hâlâ kapitalizme alternatif sosyalizm mücadelesinde tarihin lokomotifini olarak öncü güç olduğunun doğrulanması için bir önkoşuldur. Güncellenmiş bir sınıf analizi, Marksist-Leninist teorinin daha da geliştirilmesi ve zamanın gereklerine uygun hale getirilmesi için bir önkoşuldur.

Güncel bir sınıf analizi, kapitalizme karşı mücadelede komünist bir stratejinin gelişmesi için bir önkoşuldur. Böyle bir strateji toplumdaki nesnel koşullara dayanmalıdır. Toplumda bulunan sınıfları, nesnel çıkarları ve bunlar arasında var olan çelişkilerin doğasını ortaya çıkarmalıdır. Bu temelde, devrimin potansiyel ana gücü ve ana düşmanı belirlenebilir. Ek olarak, devrimde ya da devrimci sürecin farklı aşamalarında müttefik olabilecek sınıflar, katmanlarıyla bu ittifakların temeli belirlenebilir. Benzer şekilde, düşman kampındaki çelişkiler açığa çıkarılabilir, nötralize edilebilecek belirli tabakalar belirlenebilir, düşmanın saflarında sömürdüğü, kullandığı elemanlar, çatlaklar açığa çıkarılabilir, izole edilebilir.

Böyle sınıf tabanlı bir strateji, çağdaş komünist bir politika geliştirmek için sağlam bir temel sağlayacaktır. Bu politika, Kürt Özgürlük Hareketini, kadın mücadelesini, ırkçılık karşıtı mücadeleyi, çevre mücadelesini vb. daha fazla içermelidir, çünkü bu ve diğer konular günümüz insanının merkezindedir ve sağlam bir ittifak politikasının

temeli olarak hizmet edebilir.

Güncel bir sınıf analizi, bombardıman edilen komünist hareketin yeniden hız kazanması için bir ön koşuldur. İşçi sınıfının en ileri kesimlerini ve nesnel olarak sınıf mücadelesinde sıçrama yaratacak ön koşullara sahip olan iş yerlerini belirleyerek komünistler, nispeten az gücünü israf etmeden öncelikle sanayi işçisine yöneltebilir ve sistematik çalıştıklarında daha hızlı bir gelişme sağlayabilirler.

Güncel bir sınıf analizi, işçi sınıfının sınıf bilincinin gelişmesi için bir ön koşuldur; bugün, işçi sınıfı konumu ve toplumdaki rolünün farkında olmadan, çıkarlarını uygulamak için güçlü bir örgütü olmadığından kendi için bir sınıftan, büyük ölçüde kendiliğinden bir sınıfa düşmüştür.

İŞÇİ SINIFINDA BİLİNÇ

Bu konu çoğu zaman gözden kaçırılır. Fakat daha 1897'de Lenin, Rus Sosyal Demokratlarının görevlerini şöyle belirler:

” Rusya Sosyal-Demokrasininin pratik faaliyetlerinin iki yönünün tarif edilmesi üzerine biraz duralım... Rusya Sosyal Demokratlarınınin sosyalist faaliyetleri, bilimsel sosyalizmin öğretilerinin propaganda yoluyla yayılmasından, yani bugünkü toplumsal ve ekonomik

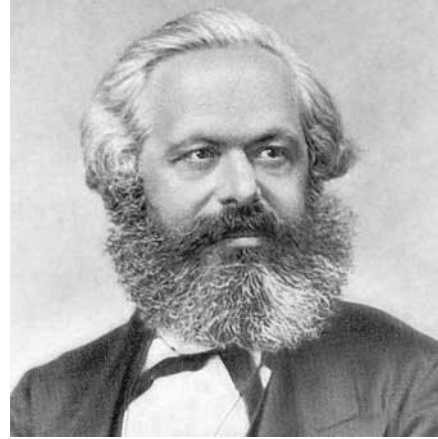

sistem hakkında, bu sistemin temeli ve gelişmesi hakkında, Rusya toplumunun farklı sınıfları ve bu sınıfların birbirleriyle olan karşılıklı ilişkileri, birbirleriyle olan mücadeleleri, işçi sınıfının bu mücad-

edeki rolü, çöken ve yükselen sınıflara ve kapitalizmin geçmişi ve geleceğine karşı tutumu, uluslararası Sosyal Demokrasininin ve Rusya işçi sınıfının tarihî görevleri hakkında işçiler arasında doğru bir kavrayışın yayılmasından oluşur.”

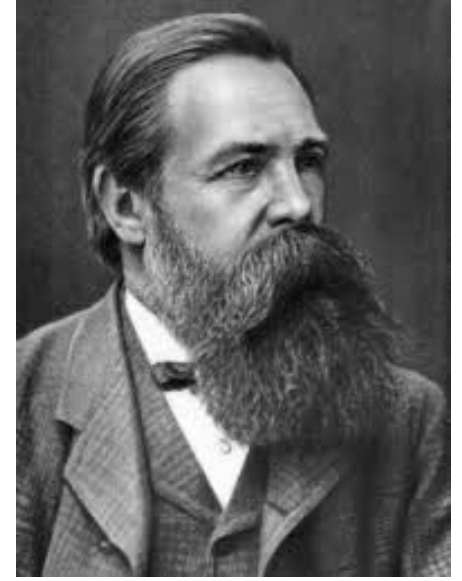
Kapitalizmde, işçilerin durumlarını iyileştirici, ücretlerin korunmasını biçimlendiren dayanışmacı, ekonomik mücadele-ki bugün ülkemizde işçi örgütlerinin mücadelesi buna indirgenmiştir- sınıf bilincinin ilk aşaması olarak işçilerin bilinçlenmesi, giderek onların patronlara karşı siyasal mücadeleye yönelmiş, bir sıçrama yaratmıştır. Kendiliğinden sınıf ve kendisi için sınıf tanımlamalarıyla hatırlanan bu ayrıma Marx şu sözlerle değinir:

“Ekonomik koşullar ülkenin halk yığınlarını ilkin işçi haline ge-

tirir. Sermayenin dayanışması, bu yığın için ortak bir durum, ortak çıkarlar yaratmıştır. Bu yığın, böylece, daha şimdiden sermaye karşısında bir sınıftır, ama henüz kendisi için değil. Ancak birkaç evresini belirtmiş bulunduğumuz bu savaşım içinde, bu yığın birleşir ve kendisini kendisi için bir sınıf olarak oluşturur. Savunduğu çıkarlar, sınıf çıkarları olur. Ama sınıfın sınıfa karşı savaşımı, politik bir savaşımdır.” Sınıf mücadelesinde proletaryanın burjuvaziye taraf olacak bir bilince sahip ve örgütlü olmak zorundadır.

Bu durum Marks ve Engels tarafından şöyle dile getirilmiştir:

“Tek tek bireyler, ancak başka bir sınıfa karşı ortak mücadele yürütmek zorunda oldukça bir sınıf meydana getirirler; bunun dışında rekabet içinde birbirlerine düşmandırlar.” Marx ve Engels, Seçme Yapıtlar, C.1, s.77

Ekim Devrimi'nin hazırlanmasında önemli bir ideolojik rol oynayan ünlü “Ne yapılmalı?” adlı kitabında Lenin ise, işçilerin sınıf bilincini sadece kendiliğinden bir sınıf olarak değil, bir bütün olarak toplumun sınıfları ve onların bir bütün olarak algıları ile doğrudan ilişkilendirir:

”... Eğer işçiler, hangi sınıfları etkiliyor olursa olsun, zorbalık, baskı, zor ve suistimalin her türlü-süne karşı tepki göstermede eğitilmemişlerse, ve işçiler bunlara karşı, başka herhangi bir açıdan değil de, sosyal-demokrat açıdan tepki göstermede eğitilmemişlerse, işçi sınıfı bilinci, gerçek bir siyasal bilinç olamaz. Eğer işçiler, öteki toplumsal sınıfların herbirini, entelektüel, manevi ve siyasal yaşamlarının bütün belirtilerinde gözleyebilmek için somut ve her şeyden önce güncel siyasal olgular ve olaylardan yararlanmasını öğrenmezlerse; eğer ma-

teryalist tahlil ve ölçütleri, nüfusun bütün sınıflarının, tabakalarının ve gruplarının yaşam ve eylemlerinin bütün yönlerine pratik olarak uygulamayı öğrenmezlerse, çalışan yığınların bilinci, gerçek bir sınıf bilinci olamaz. Kim, işçi sınıfının dikkatini, gözlemini ve bilincini, tamamıyla ya da hatta esas olarak işçi sınıfı üzerinde yoğunlaştırıyorsa, böylesi, sosyal-demokrat değildir; çünkü, kendini iyi tanıyabilmesi için, işçi sınıfının, modern toplumun bütün sınıfları arasında karşılıklı ilişkiler konusunda tam bir bilgi, sadece teorik bilgisi değil, hatta daha doğru olarak ifade edelim; teorik olmaktan çok, siyasal yaşam deneyimine dayanan pratik bilgisi olması gerekir.

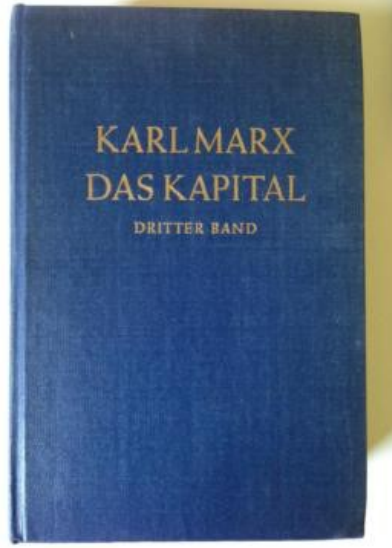
Bu nedenle yığınları siyasal harekete çekmek için en geniş uygulanabilirliğe sahip araç olarak ekonomistlerimizin vaaz ettikleri iktisadi mücadele kavramı, pratik sonuçları bakımından çok zararlı ve gericidir. Bir sosyal-demokrat haline gelebilmesi için, işçi, toprakbeyi ile papazın, yüksek memur ile köylünün, öğrenci ile serserinin iktisadi niteliği ve toplumsal ve siyasal özellikleri konusunda açık-seçik bir fikre sahip olmalıdır; onların güçlü ve zayıf yanlarını bilmelidir; her sınıf ve tabakanın kendi bencil özelliklerini, kendi gerçek iç yapısını gizlemek için kullandığı bütün parlak sözlerin ve safsataların anlamını kavramalıdır; belirli kurumların ve yasaların yansıttığı şu ya da bu çıkarların neler olduğunu ve bu yansıtmanın nasıl olduğunu anlamalıdır. Ama bu açık-seçik tablo, herhangi bir kitaptan edinilemez. İşçi, bunu, ancak canlı örneklerden, belirli bir anda çevremizde olup bitenlerin, herkesin üzerinde konuştuğu ya da birisinin fısıldadığı şu ya da bu olayda, rakamlarda, mahkeme kararlarında vb. belirenin sıcağı

sıcağına teşhirinden edinebilir. Bu kapsamlı siyasal teşhirler, yığınları devrimci eylem bakımından eğitmenin zorunlu ve temel bir koşuludur.”

Sınıf analizinin geniş kapsamlı araştırılması, komünistlerin çalışmalarını doğru bir şekilde yapmaları için pek çok açıdan bir önkoşuldur. Türkiye’de komünizmin politik, ideolojik, sosyal ve örgütsel bir faktör olarak yeniden canlanması için gereklidir.

TANIMLAR VE KAVRAMLAR

Her ne kadar sınıf kavramı Marks'ın ve Engels'in ekonomik ve politik düşüncesinin merkezinde olsa da, bu kavramın kapsamlı bir tanımı yoktur, çünkü Marks Kapital'in üçüncü cildinde sınıflar bölümünü tamamlayamadan ölmüştür. Fakat kapitalist bir toplumda sını-

fların hangi kriterlere karşı ayrıldığını ve işçi sınıfından ne anlaşılması gerektiğine dair değerli veriler sunmuşlardır. Engels'de 1888'de İngilizce Komünist Manifesto'nun İngilizce baskısına eklettiği bir dipnotta, “burjuvazi” ve “proletarya” kavramlarının kısa bir tanımını verir:

”Burjuvazi ile, modern kapitalistler sınıfı, toplumsal üretim araçlarının sahipleri ve ücretli emek is-

tihdam edenler kastediliyor. Proletarya ile ise, kendilerine ait hiçbir üretim aracına sahip olmadıklarından, yaşamak için emek/güçlerini satmak durumunda kalan modern ücretli emekçiler sınıfı.” [Engels'in 1888 İngilizce baskıya notu.]

Bu kısa tanımla Engels iki ana sınıfın anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Özellikle işçi sınıfı kavramının çerçevesinin, çağdaş Marksizm içinde burjuvaziye karşı geniş yelpazeli bir kutupta olduğu görülür. Marks kapitalizm çağında ücretli işçiyi; kapitalist birikimin genel yasasından hareket ederek sermayeden kopup ayrılması mümkün olmayan, kendi işgücünü satarak sermayeye köle olan, sermaye birikimiyle birlikte proletaryanın da çoğalması anlamına geldiğini ve kapitalin genişleme ihtiyacı için fazlalık haline gelir gelmez sokağa atılan ücretliler sınıfı olarak tanımlamıştır.

Marks'ın Louis Bonapart'ın on sekizinci Brumaire'inde, sınıf kavramıyla ilgili bir dizi değerli açıklamaları vardır. Burada Marks Fransız Devrimi'nde 1848-51'de etkin olan güçlerin somut bir sınıf analizini yapmıştır. Ve bu bağlamda, köylerde yaşayan küçük burjuvazi hakkında şunları yazmıştır:

”Milyonlarca ailenin yaşam biçimlerini, çıkarlarını ve diğer sınıflardan oluşmalarını ayıran ve onları bunlarla düşmanca bir ilişkiye sokan ekonomik koşullar altında yaşadıkları ölçüde, onlar bir sınıf oluştururlar. Küçük tüketicilerle onların çıkarlarının tekdüzeliği arasında yalnızca yerel bir bağlantı olduğu ölçüde, bir topluluk, ulusal bir bağlantı ve aralarında bir siyasi örgütlenme oluşmaz, sınıflar yoktur. Bu nedenle, ister bir parlamento aracılığıyla isterse bir kongre aracılığıyla olsun, kendi sınıf çıkarlarını kendi adlarına yapamazlar.

Kendilerini temsil edemezler, temsil edilmeleri gerekir.” (Louis Bonapart’ın on sekizinci Brumaire s. 125)

Burada Marx, “genelleştirilmiş bir sınıf kavramı” olarak adlandırılabilir bir şey sunarken; bir sınıfın varlığından bahsedebilmek için politik bir örgütlenme ile o sınıfın temsil edilmesi gerektiğinin bir ön koşul olduğunu belirtiyor. Marx’ın burada tanımladığı şey sadece nesnel olarak kendiliğinden bir sınıf değil, ama kendileri için subjektif bir sınıf. Bu sınıf yaklaşımı, Marx’ın diğer yazılarında da görülür. Alman İdeolojisi’nde belirttiği gibi; “Tek tek bireyler, ancak başka bir sınıfa karşı ortak mücadele yürütmek zorunda oldukça bir sınıf meydana getirirler; bunun dışında rekabet içinde birbirlerine düşmandırlar.” Ya da Komünist Manifesto’da:

”Proleterlerin bir sınıf olarak ve böylece bir siyasal parti olarak örgütlenmeleri, işçilerin kendi aralarındaki rekabet yüzünden her an yeniden parçalanıyor. Ama her seferinde yine oluşuyor, daha güçlü, daha sıkı ve daha büyük çapta.”

Manifesto’da, işçiler ilk önce çıkarlarını anladıklarında bir sınıf oluştururlar, aksi takdirde onlar sadece bir “yığın” olarak kalırlar. Felsefenin Sefaleti’nde de Marks: “Ekonomik koşullar ülkenin halk

yığınlarını ilkin işçi haline getirir. Sermayenin dayanışması, bu yığın için ortak bir durum, ortak çıkarlar yaratmıştır. Bu yığın, böylece, daha

şimdiden sermaye karşısında bir sınıftır, ama henüz kendisi için değil. Ancak birkaç evresini belirtmiş bulunduğumuz bu savaşım içinde, bu yığın birleir ve kendisini kendisi için bir sınıf olarak oluşturur. Savunduğu çıkarlar, sınıf çıkarları olur. Ama sınıfın sınıfa karşı savaşımı, politik bir savaşımdır.” der.

Yine Manifesto’da sanayinin gelişmesiyle işçi sınıfı çoğalır, yoğunlaşır, fakat kendi çıkarlarını, yaşam koşullarını rekabet olmaksızın ortaklaştırmadıkları sürece, siyasi örgütlenmeden ve kendi rolünün farkında olmadan bir yığın halinde kalmalarının kaçınılmaz olduğu belirtilir.

Lenin’de toplumsal sınıfları böyle tanımlar:

“Sınıflar, birbirlerinden, tarihsel olarak belirlenmiş bir toplumsal üretim sisteminde tuttıkları yere, üretim araçlarıyla olan (çoğu durumda yasalarla saptanan ve formüle edilen) ilişkilerine, emeğin toplumsal örgütlenişindeki rollerine ve bunun sonucu olarak, toplumsal zenginlikten aldıkları payın boyutlarına ve bunu elde etme tarzına göre ayrılan büyük insan gruplarıdır. Sınıflar, öyle insan gruplarıdır ki, bir grup, belirli bir sosyal ekonomi düzeni içinde aldığı farklı yer sebebiyle, diğer grubun emeğine sahip çıkabilir.” ((Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü, Sol Yayınları, Kasım 1992, s.150)

Bu alıntıya göre, her şeyden önce sınıflar toplumun ekonomik temeline dayanır ve şimdiye kadar yapılan Marksist literatüre aktarılan en başarılı kapsayıcı bir tanımlamadır. Bazen oldukça dogmatik bir şekilde, sanki Lenin’in bu sınıf tanımı son sözmüş, kutsal bir ayetmiş gibi tekrarlanır. Kimi ideologlar bu alıntıyla daha diyalektik ve

nüanslı bir ilişki kurarken, kimi ideologlar, yukarıdaki tanıma başka bir takım kriterler eklemeyi de önermektedirler. Örneğin Belçikalı Komünist Jean Pestieau, “devlet aygıtına karşı” sınıfın pozisyonunun da eklenmesi gerektiğine inanır.

Diyalektik bir materyalist için, gerçek yaşamdaki tüm benzer olguların, kriterlerin bu tür bir tanımlama içine alınmasının mümkün olmadığı açık olmalıdır. Lenin, yazılarının başka bir bölümünde onu çok açık bir şekilde ifade eder:

”Lakin çok kısa tanımlamalar, başlıca noktaları özetlemeleri bakımından yararlı olmakla birlikte yine de yetersizdirler; çünkü tanımlanması istenen fenomenin bazı çok önemli yanlarını onlardan çıkarsamak zorunda kalırız. Tanımlamalar, hiçbir zaman, bir fenomenin gelişme zincirinde yer alan bütün halkları kavramazlar... Onun için, genel olarak bütün tanımlamaların şarta bağlı ve nisbi bir değeri olduğunu unutmadan...” (Lenin, Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması, Toplu Eserler s. 184)

Kuşkusuz bu ruhla bugünün gerçekliğinde bir sınıf analizinin yapılması gerekir. Aksi takdirde, farklı sınıfların ve katmanların tüm özelliklerinin yakalanamayacağı riskine girilebilir.

Sınıflar yok mu oluyor?

Bu makalenin girişinde belirtildiği gibi, günümüzde çeşitli burjuva ideologları ve sosyologlar sınıfların ortadan kalkmasından söz ediyorlar. Yalnız böyle bir iddia, kendi fildişi kulelerinden gerçek dünyaya ne kadar uzak olduklarını gösteriyor. Bunun tam tersini görmek için dünyanın şu anki haline bir göz atmak gerekiyor.

Tüm uluslararası istatistikler,

bugün tarihte hiçbir zaman olmadığı kadar zengin ve fakir arasındaki uçurumun büyüklüğünü göstermektedir. Bugün bir avuç zengin her birinin geliri dünyanın en yoksul ülkelerinin toplam gayri safi gelirinden daha fazladır. Aynı zamanda, dünya nüfusunun dörtte biri günde bir dolardan daha azıyla geçinmek zorundadır.

Zenginlik ve yoksulluk tek

başına sınıfsal kriter olmasa da, sermaye ve üretim araçlarına sahip olmaları sayesinde kapitalistler hayal edilemeyecek miktarlarda dünya gelirini kâr ve faizle gasp ederken, büyük bir kesim bu efendiler için az bir ücretle çalışıp kaderlerine terk edilmiş durumdadırlar. Bu yüzden, sınıfların ortadan kalktığını iddia etmek, gerçekliğin açık bir inkarıdır.

Bu gerçekleri çok iyi bilen birkaç burjuva ideolog ve sosyologu, küçük bir grup gelişmiş ülkeyi uluslararası işbölümünden ayırarak, her bir ülkedeki üretimin giderek küresel bir zincirin parçası olduğunu görmezden geliyorlar. Az gelişmiş ülkelerden gelişmiş emperyalist ülkelere doğru giden net para transferine ilgi duymadıkları gibi, işçi sınıfının uluslararası bir sınıf olduğunu ve her bir ülkedeki işçilerin bu ortak sınıfın bir parçası olduğunu gözardı ediyorlar. Marks, işçi sınıfını tarif ederken onun evrensel özelliklerini böyle ifade ediyordu:

“Köklü zincirleri olan, sivil toplumun içinde bir sınıf olduğu halde sivil toplumun bir sınıfı olmayan, bütün sınıfların çözümlüğünü simgeleyen, acıları evrensel olduğu için evrensel bir nitelik taşıyan, kendisine yapılan haksızlık özel olmayıp genel bir haksızlık olduğu için yalnız kendisinin kurtuluşunu değil tüm toplumun kurtuluşunu amaçlayan bir sınıf... Geleneksel bir statü

değil sadece insanca bir statü isteyen, siyasal düzenin kimi sonuçlarına karşı olan ve kendisini bütün alanlardan kurtarmadıkça kurtulmasına olanak bulunmayan, kısacası insanlığın toptan yitirilmesi demek olan ve ancak insanlığın toptan

kurtulması hâlinde kendisini kurtarabilecek olan bir sınıf... İşte bu özel sınıf proletaryadır.”

Burjuva ideologları sadece gelişmiş ülkeler üzerine odaklanarak, bilim ve teknolojideki ilerlemelerin bir sonucu olarak, bu ülkelerdeki sınıf farklılıklarının ortadan kalktığını, eşitlendiğini, artık devrimci bir proletarya kalmadığını ve gelecekte dünyanın her yerinde benzer bir gelişmenin tetikleneceğini iddia etmektedirler. En kaba anlamıyla şifreleri 'küreselleşme', en kötüsü de "bilim- teknoloji"dir.

Bu görüşleri savunmak için kullandıkları yöntemlerden biri, gelişmiş ülkelerde bir dizi ikincil olguyu ön plana çıkarmalarıdır. Örneğin işçi sınıfının büyük bir kısmının bugün araba, ev sahibi, tahvil vb. olduğu, işçi sınıfının yaşam standartlarının ve tarzının kapitalistlere yaklaştığını ve sınıf savaşıyla artık kaybedecek şeyleri olduğu ve bu nedenle de risk almayacakları iddia

ediliyor.

Elbette, gelişmiş ülkelerde işçi sınıfının kapsamlı bir analizinde, işçilerin işini ve ücretini kaybetme bahasına örgütlenme, greve gitme, sokağa çıkma veya başka etkinlikleri yürütebileceği sınıf savaşımının başka biçimleri bulunmalıdır. Komünist bir politika planlanırken bunlar dikkate alınmalıdır. Fakat bütün bunların sınıfsal ayrımların ve sınıf mücadelesinin öldüğünün ilan edilmesiyle hiçbir ilgisi yoktur.

Marksist anlamda sınıflar; araba, ev, buzdolabı, bilgisayar vb. gibi kişisel tüketim mallarına sahip olmakla değil, üretim araçlarının mülkiyetine sahiplikle tanımlanır. Ve bu anlamda gelişmiş ülkelerde de özel mülkiyet hâlâ egemen, belirleyici durumdadır. Giderek daha az sayıda insan daha fazlasına sahip olurken, toplumun ezici çoğunluğu ücretli köleler olmaya devam ediyor.

Bu, gelişmiş ülkelerin hâlâ bir sınıflı bir toplum olduğu, temel çıkar çatışması olarak sınıf mücadelesini oluşturan üretim araçlarına sahip olma ve toplumsal ilerlemede asıl itici gücün sınıf savaşımı olduğudur.

Eğitim için verilen savaş sınıf savaşıdır!

Çiğdem ERKAN

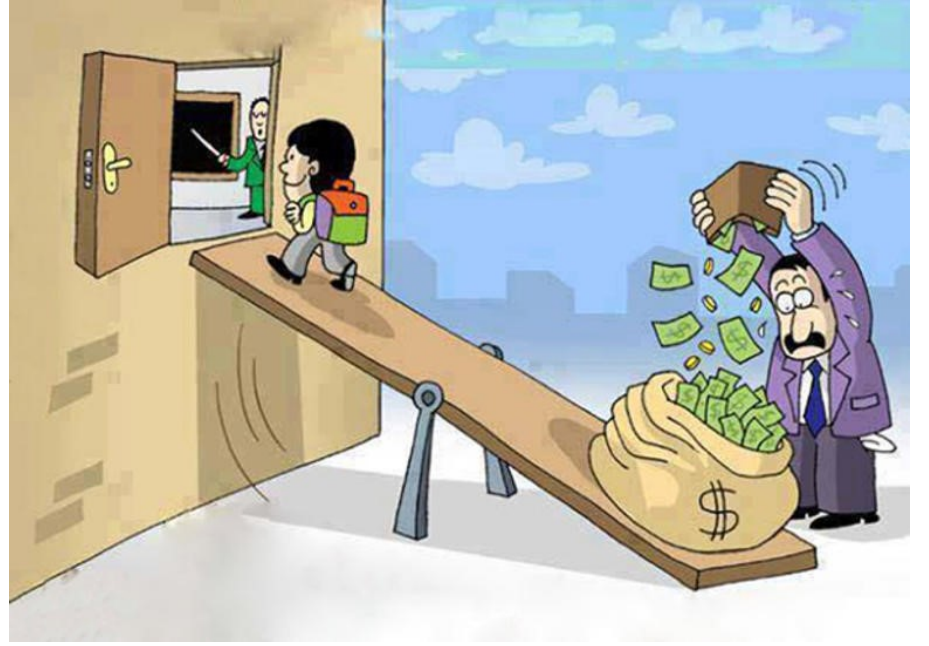
Eğitim hem çocukluk hem gençlik yaşamımızın birincil uğraşdır. Okul öncesi eğitim, ilköğretim ve onu izleyen gençlik eğitimi yeterince kapsamlı değildir ki, herkes hem iş yaşamında hem de toplumsal yaşama katılımında yetkin bireyler olabilsin.

Eğitim bütün bunların ötesinde; yaşam boyunca hangi olanaklara sahip olacağımı, nasıl bir düşünce tarzına sahip olacağımı ve içinde yaşadığı toplumla ilgili nasıl bir kavrayışta olacağımı da belirliyor. Özellikle ilk ve ortaöğretimde çocukları bilgiye ve bilime, beceri ve yeteneğe, zihinsel gelişime en açık dönemde bütün imkanlarla ve en donanımlı şekilde yetiştirmek gerekiyor.

Eğitim sistemi; özgür düşünen dayanışmacı bireyler yetiştirmeyi hedefleyerek, iş dünyasının çıkarlarına ya da tarihin çarkını geriye çevirmeye çalışan tekçi, ümmetçi, bağınaz, ırkçı, gerici, taklitçi politikaların alanından çıkarılıp, hiçbir ekonomik ve ulusal bariyerin olmadığı, pedagojik içerikle eşit olarak herkesi kapsamaması için mücadele edilmelidir. Türkiye çok dilli, çok kültürlü, farklı halkların yaşadığı bir ülkedir. Halkların dili, kültürü inkar edilmekte, ırkçı, şoven, asimilasyoncu bir eğitim dayatılmakta; bunun sonucunda hoşgörüsüz, zorba, milliyetçi, ırkçı kuşaklar yetişmektedir. Başta Kürt Halkı olmak üzere kendi anadillerinde eğitim isteyen halkların istekleri kanla boğulmaktadır.

Özgür Eğitim

Eğitim bugün esaret altındadır ve günden güne kötüleşmektedir. Cumhuriyet kurulduğundan beri

burjuvazinin kontrolünde, tek taraflı, beyinleri uyuşmuş, çevresine, ülkesine, yaşadığı dünyaya karşı sorumsuz gençler yetiştirmeyi hedeflemiştir. Yoksul, okuryazar olmayan, sermayesi gelişmemiş Anadolu köylülerini eğiterek, onlara mesleki formasyonlar kazandırarak kalkınmayı köy ekonomisinin gelişmesinde gören komünistlerin öncülüğünde geliştirilen Köy Enstitüleri de ağaları korkuttuğu için kapatılmıştır.

Bugün devlet okullarında eğitim yoktur. İlköğretim sürecinde çocuğa öğretilmesi gereken analitik çözümlenmeleri, ortaöğretimde şekillendirilmesi gereken analogi kurma yetisini edinemeyen bireyler ya devlet politikası olarak İmam Hatip liselerine gitmeye zorlanarak ya da özel eğitim adı altında alternatif bir hırsızlığa dönmüş olan özel okullarda eğitimlerine devam etmek zorunda kalıyor. İmam Hatiplerde verilen eğitimin kendi içindeki deformasyonunun yanı sıra çocuk yaşta bireylerin dini eğitimle topluma kazandırılma düşüncesi artık açılan okulların da boş kalmasına sebep

olmaktadır. AKP tarafından İmam Hatipler “dindar ve kindar” bir nesil yetiştirmek için yaygınlaştırılmıştır. Kendini çocuklarının geleceği için heba eden orta gelirli olanlar ise özel okulları tercih ediyor.

Bu sebeplerden, demokratik eğitim temelinde, sadece belli bir kesimin ayrıcalıklı eğitim alması yönünde bir değil, yığınları kapsayan; halkların dilini ve kültürünü geliştiren, özgür düşünceli genel bir eğitim sistemi yaratmalıyız. Çağdaş bir eğitim dediğimizde; eleştirel, ilerici, özgür düşünen, halkların ve dillerin eşitliğini savunan, asimilasyona karşı çıkan, cinsiyetçi eğitimi reddeden, çevreyi koruyan anlayışa sahip bireylerin yetiştirilmesini anlıyoruz. Eğitim aracılığı ile toplumsal yaşama katılan, katkıda bulunan, sınıf, demokrasi ve özgürlük savaşında yer alan bireylerin yetişmesini anlıyoruz. Her dört yılda bir seçim kağıtlarına bir çarpı işareti koymak yerine, etkin bir biçimde toplumsal yaşama katılan, etkin demokratik kültürle yığınların yönetime katılmasını sağlayan, karar veren bir eğitim sis-

temi anlıyoruz.

Sınıflar arası savaş

Devlet okulları, öğrencileri ayıklayıp toplumda “doğru yerler”e yerleştirerek, burjuvazinin olanakları geniş, donanımlı çocuklarının yararına eğitim düzenliyor. Bu ayıklanma ve eşitsiz durum daha sonra eğitimde, kariyer yapmada ve iş yaşamında kendisini gösteriyor. Aşırı bireyselleşme ve yarışla, akademik eğitime sahip ailelerin çocukları popülerleşiyor. Böylelikle eğitim, sıradan ücretli çalışan halk çocukları için bir ilerleme kaydetmeden, sınıflı toplumda güçler dengesi yerinden oynamadan sınıflı toplum ayakta tutuluyor. Eğitim, tek bir çocuğun koşullarına bağlı ve gelişim olanakları sorunu değildir. Geleceğin sosyalist toplumunda herkesin toplumsal yaşama aktif katılımı olanaklı olacaktır. Bu yüzden, eğitim savaşı haksızlığın, eşitsizliğin, sömürünün ve ulusal baskının olmadığı eşit ve sınıfsız bir topluma ulaşmak için verilen sınıf savaşının bir parçasıdır.

Elbette eğitim egemen güçlerin temel çıkar ve iktidar ilişkilerinden bağımsız değildir. Kapitalist toplumda erki elinde tutan güç, sadece finansal kaynakları değil diğer üst yapı kurumlarını da elinde tutuyor. Bu küçük grubun, sıradan vatandaşların, eleştirel, özgür düşünen bireylerin yetişmesi ve toplumsal yaşama katılmasında bir çıkarı yoktur. Bu nedenle öğrenciler, üniversiteli gençler, çıraklar eğitim sistemindeki eşitsizlikler için savaş vermelidir. Bu, erki ellerinde tutanlara bir savaş açmalıdır.

Herkes İçin Eğitim

Herkes çerçevesi belirlenmiş iyi bir eğitim alma hakkına sahiptir. Ancak iyi bir eğitim burjuvazinin elit çocuklarını özel okullarında yetiştirirken, işçi, emekçi çocukları

böyle bir hakka sahip değildir. Çerçevesi iyi çizilmemiş bir eğitim zengin, donanımlı çocuklar için bir sorun yaratmaz ama eğitimsiz aile çocukları için büyük bir sorun oluşturur. İşçi sınıfının ezici çoğunluğunun çocukları, anne ve babalarının kaderlerini izleyerek toplumsal gelişmeye müdahale edemez, işyerinde alınan kararlara etkide bulunamaz. Buna karşın yük-

sek eğitilmiş, ülke politikasında da etkin yer alan ailelerin çocukları eğitimde elit bir yer oluşturur. Eğitim bitince devlet mekanizmalarına yerleşirler, toplumsal gelişmede karar alıcı pozisyonlarda yer alırlar.

Eşitsiz eğitim olanakları hem sosyal yaşamda hem de mesleki olarak derin uçurumlar yaratır, sosyal mirası ve kapitalist yapıyı devam ettirir. Eğitim, sosyal farklılıkları kaldıran, sadece evlerinden donanımlı gelen çocuklar için değil, herkesi; bütün halkların dil ve kültürlerini kapsayan biçimde örgütlenmelidir. İyi örgütlenmiş bir eğitim; uygun yaşam koşullarında, uygun öğrenim atmosferi ve öğretmenin her bir çocuğa ayıracağı bol zamanının olmasıdır ki, öğrenci kendi eğitimden yalnızca kendisi sorumlu olmasın. Böylelikle kendi adına doğal süreç içinde zaten öğrenim görmek ve daha çok bilgiye ulaşma isteği öğrencide oluşmuş olur. Öğrenim gördüğü yıllar kayıp, yerler hapishane olmaktan çıkmalı, eğitimi tamamlama garantisi olarak kendi

isteğiyle eğitimin içinde olan bireyler yetişmelidir.

Eğitimin çerçevesi

Her çocuğun taşıdığı potansiyele ve ihtiyaçlara göre düzenlenmelidir. Çocukların geldikleri toplumsal yapı; farklı dil ve kültürleri, gelenekleri ve beraberinde getirdikleri bagaj göz önüne alınarak, her sınıfta ihtiyaca göre birden fazla öğretmen olmalı, öğrenci sayıları 20’yi aşmamalıdır. Aynı zamanda eğitim öğretim kalitelerini arttırmak için öğretmenler okul tarafından ücretleri karşılanan kurslara yollanmalıdır. Her branşın öğretmenleri sadece kendi branşının güncelini takip etmesinin yanında diğer

branşlarla da bağlantılı olarak ders programı yapmalıdır. Çocukların daha sağlıklı eğitim alabilmeleri için okullarda parasız sağlıklı yemek ile günlük spor yapmaları sağlanmalıdır. Özellikle ilköğrenim ve sonrasında ortaöğrenimde, matematik, türkçe, kürtçe ve diğer diller, sosyal bilgiler gibi temel derslerin diğer sanat ve spor dallarıyla iç içe, ezber ve kuralcı öğretimin dışına çıkarak, çocuğun gelişimine uygun, oyun ve hareket merkezli bir yapıya bürünmeleri gerekmektedir.

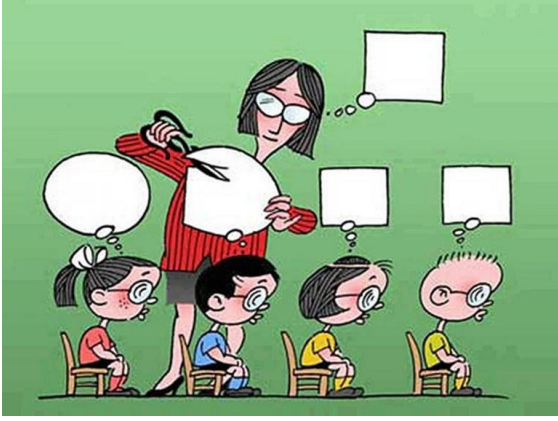
Staj

Gençlerin hem kamuda hem de özelde staj yapacağı yerlerle anlaşma yapılmalıdır. Gençlerin emeklerinin sömürülmemesi için işverenlerin finansını karşılayacak şekilde kontratlar yapılmalıdır. Gençleri iş yaşamına hazırlayacak biçimde, okuldan aldıkları teoriyi uygulama alanı sağlanmalıdır. Meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin edindikleri bilgiyi uygulayabilecekleri ve kendilerini geliştirebilecekleri staj alanlarının önü

açılmalıdır.

İşverenler için değil yaşam için eğitim!

Eğitim; çocuğu, genci toplumsal yaşama hazırlama üzerine olmalıdır. Çocuklar, gençler ne işverenlere uygun piyasa eğitimine, ne de politikacıların gerici, ırkçı, dinci, faşizan emellerine alet ol-

malıdır. Avrupa Birliği, eğitim projeleri de işverenler dünyasına uygun tasarlanmakta, sıradan insanın ihtiyaçları göz önüne alınmamaktadır. Böylece bilgi, alınıp satılabilen bir meta haline gelmiştir.

Özel okullarda uygulanan eğitim ise iç yapısı itibariyle tam zamanlı bir sömürü kurumuna dönüşmüştür. Okul öncesi dönemden itibaren pedagojik bir yaklaşımla eğitim verdiğini iddia eden çoğu özel okul kadrolarında güvensiz öğretmen profili ve okulun kendi yönetmeliğine göre çalışma saatleri belirlenen, işsiz kalma korkusuyla hizaya sokulan öğretmenlerin çalıştığı bir işyeridir. Öğretmenlerin kendilerini akademik olarak geliştirebilecekleri bir zaman ve alan olmamasının yanında, eğitim verdikleri öğrencilerle değil ilk aşamada daima müşterilerin memnuniyetini önemseyen bir ticaret elemanı olmaktan öteye gidememektedir.

Çocuklarımız, üzerinde fiyatı olan bir etikete dönüşmemelidir. Eğitim, piyasanın isteklerine göre

belirlendiğinde, ne mutlu, eleştirel, ne de dayanışma ruhu olan insanlar yetişebilir. Eğitim camiası işverenler tarafından yönetildiğinde, kararlar da onların etkisiyle alınıyor. Eğitim sistemi, ulusal devlet projesine göre önceden biçilmiş, tepeden hazırlanmış ve politikacılarla işverenlerin isteklerine göre kontrol ediliyor. Kapitalist toplumda eğitim sistemi, anaokulundan üniversiteye kadar iş dünyasına, devletin ırkçı politikasına göre düzenleniyor; temel becerilerden, sosyal becerilere, topluma ve mevcut erke kadar her yerde geçerli oluyor.

Rekabet yönetimi

Rekabet ve bireyci yarış anlayışı sadece okullarda değil toplumun her alanında insanları baskı altına alıyor. Orta öğrenim ve üniversite öğrencileri bu baskı altında strese ve yenilgiye itiliyor. Eğer eğitimlerini zamanında tamamlayamıyorsa, iş piyasasına giremiyor, hem ekonomik hem de eğitim olanaklarından men edilerek cezalandırılıyorlar. Kalite olarak değil nicel olarak eğitim sisteminin içinde yer alıyorlar. Eğitim gönüllü olmalıdır, zorlamayla değil. Ailelerden gelen beklentilerin baskısı, not korkusu, yaptırımlar ve zaten daha önceden ödüllere, rekabete, ceza-

lara alışık öğrenci yığınları haline dönüşmemeliler. Öğrenciler çalışmaya, öğrenim görmeyi belirleyen isteğe ve aldığı eğitimi değiştirmeye, istediği zaman dondurmaya, kendi eğitim temposunu izleme hakkına sahip olmalıdır.

Eğitimde öğretmenin yanı sıra yol gösterici ve danışmanlık

hizmetleri de verilmeli eğitim almada hiçbir sınırlama getirilmemelidir.

Notlar, sınavlar ve kayıtlar

Not verme her şeyden önce öğrencilerin yarış atı haline soku- larak, dayanışmacı ruhtan uzak, öğrencileri iyi ve kötü diye ayıran ve onların geleceğini belirleyen burjuva ideolojisinden başka bir şey değildir. Not verme; bireyciliği, bencilliği körükler, toplu yaşamı, dayanışmayı, yardımseverliği engeller ve grup çalışmalarında, öğrencinin öğrenciden öğrenmesinde, notları paylaşmada bir sorun olarak ortaya çıkar. Not sistemi bir baskı aracı olarak öğrencinin karşısında durmaktadır.

Not sistemi tamamen ortadan kaldırılmalı, yerine korku içermeyen, teşvik edici başka değerlendirme sistemleri getirilmelidir. Sınavlar, dönemler boyunca öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenmelerinde, kendilerini gözden geçirmede bir araç olarak ve okullara alınmada yazılı sözlü sınavlarla yapılmaktadır. Ancak okullara girişte öğrencilerin

başka niteliklerine de bakılmalıdır.

Demokratik eğitim

Uygulamalı demokratik eğitim, eğitim sisteminin merkezinde olmalıdır. Öğrenimini bitiren herkes hem toplum, hem iş yaşamına hazırlıklı olmalıdır. Demokratik eğitim; öğrencilerin yaşadığı toplumu, geldiği halkın kültür ve dilini

öğreten, dünyayı yorumlayan ve anlatan, bunları eğitim pratiğinde yaşatan bir içerikte olmalıdır. Herkesin eğilimleri ve geçmişleri hesaba katılarak eğitimde eşit fırsat ve haklara sahip olmalıdır. İş ve politika dünyasının çıkarlarının belirleyici olmaması son derece önemlidir. Hem ilköğrenim hem de yükseköğrenimde öğrenci birlikleri olmalı, daima okul yönetiminin yarısı öğrencilerden, diğer yarısı ise öğretmen ve diğer görevlilerden oluşmalıdır.

Genel ve kolektif eğitim

Eğitim kurumları marka olmak için yarışmamalıdır. Kaynakları mümkün olduğu kadar tutarlı, her bir öğrencinin ihtiyacını karşılayacak biçimde bir sistem oluşturulmalıdır. Eğitim, güven ve yöntem özgürlüğü üzerine oturmalı, okullar ve öğretmenler yazılı sözlü sınavlar, testler, zengin çocuklarına eğitim vermek yerine, bütün öğrencilere bilgi ve beceri kazandırarak, öğrenmeyi öğrenmeleri desteklenmelidir. Okullarda ekstra kaynak sağlayarak imkanı olmayan öğrencilerin de eğitimden faydalanmalarını sağlanmalıdır. Sağlıklı, eğitim ortamına uygun binalar yapılmalı, var olanlar elden geçirilmeli, KPSS gibi 12 Eylül artığı, iktidarın ayıklama aracı olan uygulamalar hemen kaldırılmalı, işsiz öğretmenler istihdam edilmeli, sınıflara daha fazla öğretmen verilmelidir.

Eğitim sistemi ortak ve genel olmalı ve en güzel görev de herkesin düşünen, sorgulayan bir birey haline gelmesine katkıda bulunmaktır. Herkes topluma, kadına, doğaya ve çevreye, insanların cinsel tercihlerine, engellilere saygılı, farklı dil ve kültürlerle karşı duyarlı donanımına sahip olmalı ve bu donanımı yaratıcı biçimde toplumsal yaşama

katkıda bulunarak kullanılmalıdır. Her şeyden önce meslek ve yükseköğrenim kurumlarında mesleki becerilerin kazandırılması gerekir. Burada da bütünsel, derinleştirilmiş ve paralellik kurulan toplum ve kültür anlayışı kazandırılmalı, genel ve sosyal yetilerle çeşitlendirilmelidir. İlköğrenim ve lise eğitimini kapsayan genel eğitim bir çok fiziksel ve yaratıcı dersle zenginleştirilmelidir.

Genel eğitim herkes için 12 yıl olmalı, ev ödevleri kaldırılmalıdır. 7. sınıftan itibaren eğitim yarım güne indirilmeli, sportif, sosyal ve politik etkinliklere zaman ayırılmalıdır. 7. sınıfa kadar çocuklar oyunlar aracılığı ile sosyal yetiler de kazanmalıdır.

Öğrenim; hem bireysel hem grup olarak, sorun çözme ve üniteler halinde ders yapma üzerine kurulmalıdır. Bakanlıkça sınırları çizilmiş mekanik eğitim yerine toplum, kültürler, yaratıcı, pratik dersler, sağlık, doğa karşılıklı ders-

ler artırılarak, branşlar birbirini destekleyerek işlenmelidir.

Böyle bir eğitim sistemi kendiliğinden oluşmaz. Bunun için şimdiden çocuklar, gençler, öğretmenler, veliler böyle bir eğitim sistemi için egemenlerin eğitim anlayışlarına karşı savaşımlar verilmelidirler. Eğitim için verilen savaş toplumun karakterini değiştirir ve doğru toplumsal ilerlemeye büyük katkıda bulunur. Bu savaş aynı zamanda kapitalizme karşı verilen savaşın bir parçası olarak sınıf savaşımıdır. Eşit, dayanışmacı bireyleri yetiştiren eğitim kapitalizmin doğasında yoktur, o sürekli eşitsizliği üretir. Demokratik, özgür, bilimsel bir eğitim, halkların kendi anadilinde eğitimi için mücadeleyi gerektirir. Bu mücadele her türlü ırkçı, şoven, kafatasçı, faşist eğitime karşı çıkmaktan, halkların varlık ve kimliğine göre eğitimi inkar eden ve eğitimi ona göre düzenleyen Kemalist ve dinci anlayışla savaştan geçer.

98 Yıl Sonra Benzeri Oyunlar

(2 Eylül 1920'de Bakü'de toplanan 1. Doğu Halkları Kongresi'nde Komintern yöneticisi Radek'in Ortadoğu'da I. Dünya Savaşı'nda İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin, oynadıkları oyunları anlatan konuşmanın bir bölümü, günümüz emperyalistlerinin Ortadoğu'daki oynadığı oyunlara benzediği için tarihten bir hatırlatma olarak aşağıda aktarılmaktadır.)

“On milyonlarca işçinin, köylünün hayatına ve milyonlarca sakata, dula, yetime mal olan 1914 Savaşı, sadece yüzlerce milyon Asyalı işçi ve köylünün kimin tarafından boyunduruk altına alınacağı ve dünyanın hâkimi kim olacağına belirtmek için yapılmıştı. Bu savaş, her iki tarafça da ezilen ulusların kurtarılmasını sağlamak adına yürütülmüştü. ...

Bu savaşın anlamı, Fransız ve İtalyan ordularının Güney Anadolu'ya geçici olarak değil, sultanın mutlakiyetine son vermek için değil, orada sürekli kalmak ve Türkiye'yi Suriye, Mezopotamya, Arabistan gibi bir yığın ufak tefek devlete parçalamak demektir. ‘Bu yeni verilen bağımsızlıkların’ görünümü nedir, bunu, İngiliz ve Fransız basınının tanıklığıyla biliyoruz. Fransa, Suri-

ye'de bağımsız bir devlet yaratacağına söz verdi ve Emir Faysal'ın kişiliğinde kendine bir kukla buldu. Fakat onun Fransız kapitalistlerinin emirlerine uymayı bırakmasıyla Damask işgal edildi ve Emir Faysal'ın kendisi de kovuldu. Ardından da Fransız kapitalistlerinin hoşuna giden her şeyin Fransa'ya kaçırıldığı ve kanunları Suriye halkına Fransız subayların dikte ettiği bütün Suriye'de ele geçirildi. İngilizler, Mezopotamya'nın bağımsızlığından söz ediyorlardı ve hayranlık verici bir gösteri serildi gözlerimizin önüne. İki buçuk milyon nüfusu olan bir devlet yaratmak için İngiliz sermayesi, bir yıl içinde çeyrek milyon sterlin harcadı.

Şimdi şu soru akla geliyor: bu İngiliz cömertliği nereden geliyor?

İngiliz ve Fransız sermayeleri arasındaki çatışma bunun nedenini gösterdi. İngiliz parlamentosundaki en yetkili İngiliz'e, Lloyd George'a, İngiltere'nin, Mezopotamya'nın zenginliklerini ele geçirmesinin gerekip gerekmediği ve İngiliz sermayesinin ülkede hatırı sayılır bir yekün tutan harcamayı haklı gösteren ayrıcalıklara sahip olup ol-

madığı sorulduğu zaman Lloyd George, İngiltere'nin, Mezopotamya'da ayrıcalıkları bulunmadığı bu ülkeden hiçbir şey istemediği ve orada önceden beri sultan yönetiminin İngiliz kapitalistleri ile kararlaştırdıkları ayrıcalıkları saklı tutmakla yetinildiği karşılığını verdi. Fakat bunun ne anlama geldiği açıklığa kavuşturulduğunda ve Fransız Dışişleri Bakanı Pichon tarafından yapılmıştır- İngiliz kapitalistlerinin,

Mezopotamya Araplarının tek

zenginliği olan tüm Mezopotamya petrol kuyularına sahip oldukları görüldü.

Petrol, Alman kapitalistlerinin ve Türk yönetiminin elinde bulunmaktaydı. Şimdi, İngilizler, bunların yüzde yirmi beşini Fransızlara bıraktılar, diğer yüzde yetmişini kendilerine sakladılar. Bu yüzden Doğu Halkları bu kurultay önünde Lloyd George'un bir yalancı ve dolandırıcı olduğunu söylemeyeceğini, nezaketleri gereği takdir ederler”

İŞÇİ SINIFININ MÜCADELE KALELERİ OLAN FABRİKALARI “GRİDEN-YEŞİL”E DÖNDÜRMEK VE SOSYALİSTLER

Bugünün mevcut koşullarında, işçi sınıfının, hak alma ve yeni bir dünya yaratma mücadelesi kapitalizmin karşısında tarihinin hiçbir dönemi ile kıyaslanmayacak ölçüde yara almış ve bütün kazandığı mevzileri bir bir kaybetmiştir. Bu yenilgi ülke ve dünya ölçeğinde yaşanmış olup, boyutları da; ideolojik, politik ve örgütsel alanların tümünü kapsamaktadır. Yazımızın konusu; günah çıkarma, yenilgi edebiyatı ve de ajitasyon değildir.

İsmail RIZA

İşçi sınıfının, 21. Yüzyılın

Her sınıf kendi tarihinden öğrenir. İşçi sınıfı da, sosyalistler ve komünistler de ihtiyaç duydukları mücadele anlayışını, hedeflerini ve yöntemlerini kendi tarihinden, kızıllığı tutarak öğrenmekle ve yeniden üretmekle yükümlüdürler.

İşçi sınıfının mücadele “kaleleri” işyerleridir. İşçiler işyerlerini “örgütlenerek” yeniden kazanmalıdır. İşyeri örgütlülüğü temelinde işçiler kendi hayatlarına müdahale etmelidirler.

başında (birinci çeyrekte) bulunduğumuz mevcut süreçte; kapsamı genişlemiş ve nüfusu yüksek oranda

artmıştır. Kadın işçiler, çocuk işçiler, emekliler, engelliler (özürlü kadrosu), işsiz işçiler, taşeron

işçiler, güvencesizler, 4/C ler, 4/B ler, evde çalışanlar vb.

İşçi sınıfı da toplumun tüm kesimleri gibi 12 Eylül cuntası ve sonrası müdahalelerle Türk-İslam projesi kapsamında, siyasal İslam üzerinden tarikatlar vasıtasıyla ideolojik-politik olarak kuşatılmıştır. Günümüzde, islamcı ve sosyalşoven ideolojik propaganda ve ajitasyon bütün işyerlerinde AKP

iktidarı eliyle ete kemiğe büründürülmüştür.

Burjuvazi sömürü ve soygun yöntemlerinde klasik yöntemlerin yanı sıra daha yeni teknikler uygulayarak iktidarını sürdürmektedir. Bunun için esnek çalışma anlayışı çerçevesinde, kalite çemberleri; kayzen sistemi-hücre tipi üretim biçimleri, taşeronluk, fason gibi çalıştırma yöntemlerini kullanmaktadır.

İşçi hareketinin kendi ayakları üzerinde sınıfsal kimliği ile kendisi için bir sınıf olarak yeniden üretilmesinde, pratik-politik perspektif oluşması amacıyla önermeler, tespitler ve deneyim aktarımları yapılması gereklidir. İşçi sınıfının doğal öncü kesiminin örgütlenmesi, "işyeri" üzerinden yalnız ekonomik değil, politik ve ideolojik olarak da sınıf bilinci temelinde kazanılacaktır.

Sendikalar

İşçi sınıfının hak alma mücadelesinde önemli bir yeri olan sendikalar günümüzde işçi sınıfının

örgütlenmesindeki rollerini yerine getiremedikleri gibi, bugünün mevcut koşullarında, ekonomik mücadele hedeflerini dahi biçimlendiremeyen "sendikalar" konumuna gelmiştir ve bu gerçek bilince çıkarılmalıdır.

Büyük çoğunluğu sendikacılığı meslek seçen "kadrolu" başkan-yöneticiler, yani sendika bürokratları bugünün mevcut koşullarından birinci derecede sorumludurlar. Bu konuda kötünün iyisi (ehveni-şer) mantığı kesinlikle reddedilmelidir.

Tabii ki bu durum tespiti, sendikaları terk edelim, oralarda çalışmayalım anlamına gelmez. Sendikalar işçi sınıfının burjuvaziye karşı açtığı ilk cephenin; iktisadi ve demokratik mücadelenin aracı olarak mesleki, kitle örgütleridir. Dolayısıyla en geri olanlarda dahil olmakla birlikte komünistler bütün sendikalarda çalışmalıdırlar.

Kapitalist üretim ilişkileri; işçiler arasında öz-güven, birbirine güven ilişkisini yok etmiştir. Bu güveni tekrar kazanmak için örgütlenme; stratejik ve taktiksel olarak planlanmalıdır. Plan; kısa, orta ve uzun vadeli olarak tasarlanmalıdır. Sınıf mücadelesi, plana ve hedeflere dayalı olarak örgütlenir ve yürütülür. Başlangıç noktasından sonuç çizgisi görülmelidir.

Propaganda; işçi sınıfının ulusal ve uluslararası bütünsel çıkarları üzerinden, özel alana yani sektör ve işyerine somutlanmalıdır. Komünist kadrolar açısından ise mücadelenin olmazsa olmazı ekonomik, demokratik ve politik hedefler zincirini bir bütünsellik noktasında kavramaktır. Kavrayış davranıştır. İktidar hedefini temel almayan mücadele, kalıcı ve sürekli olamaz.

İşçi sınıfının ekonomik ve de-

mokratik mücadele aracı olan sendikaların güvencesi "siyasallaşmış işyeri-işçi" örgütlenmesidir. Bunu asla unutmamalıyız. Yeni bir dünyanın yaratılması ancak, öncelikli olarak ideolojik netlik ve bağımlılık temelinde süreklilik kazanır ve kendini üretir.

İŞÇİ SINIFI SENDİKALARINI "YENİ" DEN KAZANMALIDIR!

Türkiye sendikal hareketi içine itildiği çıkmazı aşamamanın bunalımını yaşıyor. Sendikal yapıların içinde öbeklendiği her üç konfederasyon da yeni bir alternatif yaklaşım üretmiyor. Bunun ötesinde, işçi sınıfının hak ve çıkarlarının korunması temelinde sendikal eylem birliğini de gerçekleştirememenin sonucu olarak ne yapacağını bilmez bir halde duruyor. Bu durumun objektif yansıması, var olan "sendikal hareket"te, dar çıkar hesapları peşinde koşan yöneticilerin anlayışları sonucunda, işçileri bölerek, sözleşmeleri kitleyerek işverenlerin ekmeğine yağ

sürüyor.

Ne yapacağını bilmezlik ve çıkışsızlık ortamında sendikal bürokrasi çıkış yolunu fiilen devlete yaslanmakta görüyor. Devletle bütünleşen sarı sendikal hareket sadece rica ediyor. Rica ettikçe elde ettiği kazanım küçülüyor. Mücadele kaçkınlarından işveren vekillerine

uzanan bürokrat sendikacılar kazanımlar küçüldükçe ricalarını büyütüyorlar. Türk İş hükümeti desteklediğini, fedakarlığa hazır olduğunu açıklıyor, Hak İş'in ise ne dediği bile anlaşılmıyor. DİSK ise mücadele kimliğinin temelini oluşturan SINIF ve KİTLE SENDİKACILIĞI ilkesini terk ederek, "çağdaş sendikacılık" rehberliğinde yeni, ikinci dönemde yol almaktadır. Dar grupçu marjinal hareketlerde durumdan vazife çıkararak, bağımsız sendikalar kurarak yeni "dükkanlar" üretiyorlar.

90'lı yıllardan beri sendikasılaştırma, taşeronlaştırma ve tenkisatlar, ricalara rağmen süreklilik kazanıyor. Özelleştirme politikasında ısrar eden tekelci sermayenin bu saldırısına karşı sendikal hareketin ürettiği tek politika ise "Özelleştirmeye Hayır" demekten öteye gidemiyor. Sesini kaybeden sendikal hareket dilekçe yazıp imza topluyor.

Tüm bu olumsuzlukların temelinde ise, siyasal öncünün olmaması ile işçi hareketinin birliğinin sağlanamamış olması yatıyor. İşçi hareketinin uzağında, "Fabrikasız Sosyalizm mücadelesi"nin olamayacağını anlamaktan uzak anlayış teslimiyetin yollarını döşüyor.

İşçi sınıfının ileri, öncü kesimleriyle bağlanmadan sınıfın içinde geniş ve yaygın politik etki alanına sahip bir akım olarak var olmadan yapılacak çalışmaların tümü komünistleri marjinalikten ve toplumsal yaşamın kenarında politika yapmaktan kurtaramayacaktır. Bu gerçeğin artık anlaşılması gerekiyor. Pratik yolu ise, komünist öncünün gündemi ile sınıfın mü-

cadele gündemini eylem içinde birleştirmekten, her ikisini de bir ve aynı kanaldan akıtmaktan geçiyor.

Hep bilinir ya da bilindiği sanılır; ancak tekrarlamakta yarar var. Tüm toplumsal sınıf ve tabakalar içinde, toplumsal yaşamın bütün alanlarında yapılan ve birbirini senkronize eden bir politik çalışma, komünist politik çalışma niteliği taşır. İşçi sınıfı içinde yürütülen çalışma ise, bu geniş perspektifin odağında yer almakta ve olmazsa olmaz bir özellik taşımaktadır.

Sınıf çalışması iki kanalda gelişir. Birinci kanalı doğrudan fabrika-işyerlerinde bire bir, yüz yüze

sürdürülen çalışma oluşturmaktadır. Zorluğuna, zahmetine ve fiziki darlığına rağmen çalışmanın ana eksenidir. İkinci kanalı ise komünistlerin sınıfa yönelik taleplerinin, sınıfın önündeki sorunlara yönelik çözümlerinin değişik propaganda ve ajitasyon malzemeleriyle sınıfa ulaştırılması oluşturur. Birinciyi besler, takviye eder, işini kolaylaştırır. Birbirini bütünleyen bu iki kanallı çalışmanın işçi sınıfının ekonomik, ideolojik ve siyasal mücadelesinin bütün alanlarını kapsaması gerekir. Sınıf içinde çalışan komünistler sınıf mücadelesinin her

alanında öncü ve yol açıcı olmak zorundadırlar. Kendisini salt siyasi propaganda ve ajitasyonla sınırlayan bir komünist çalışma başarılı olma şansını taşımaz.

Böylesi bir çalışma darlığı, dogmatizmi ve "sol" çocukluk hastalıklarını üretmekten başka bir sonuç vermeyecektir. Aynı şekilde sadece ekonomik zeminde yürütülen çalışmalar da ekonomizmin üretimine yol açar. Sadece ideolojik alanı esas alan çalışma tarzı ise aydın elitizmini ve örgütsüzlüğü üretmekten öteye geçmez. Devrimin politik ordusunun ana gücü ve öncüsü işçi sınıfının mücadeleye kazanılmasının yolu üç alanda birden yürütülen komple bir çalışmadan geçmektedir. Yazımızın ana konusu bu üç ayaklı mücadelenin bir ayağı olan, işçi sınıfının ekonomik ve demokratik sendikal mücadeledir.

İşçi sınıfının ekonomik, demokratik mücadelesinin odağında, onun mücadele örgütleri sendikalar bulunuyor. Sınıfın geleneksel mücadele örgütü olarak sendikalar

bugün de işçi sınıfı için vazgeçilmez bir örgütlenme aracı olarak korunup güçlendirilmesi, dahası yeni perspektifle yeniden yapılandırılma zorunluluğu taşıyor. Bu özellikleriyle de komünistler için özel bir çalışma alanını oluşturuyorlar.

Sınıf çalışması yürüten komünistler ve bir bütün olarak komünist örgütlenme, işçi sınıfının ekonomik mücadelesindeki öncü ve yol açıcı görevini yerine getirebilmesi için net ve tutarlı bir sendikal anlayışa ve programa sahip olması gerekiyor. Böylesi bir perspektif netliğine ulaşmanın yolu

ise, işçi sınıfımızın doğuşu ve mücadelesinin gelişme özelliklerinin, sendikal örgütlenmenin geçirdiği gelişme sürecinin özelliklerinin ve bugünün bilinmesinden geçmektedir. Bunları bilmeksizin sürdürülen çalışmalar, istenen verimlilikte olmayacağı gibi, sürdürücülerinin isteğinden bağımsız olarak darlığı ve dogmatizmi ya da liberal bir ekonomizmi kendi içinde varetme ve geliştirme yanlısına yol açan bir özellik taşırlar. Süreç boşluk tanımamaktadır, “bizim” boşaltığımız alan İslam-Türk sentezi üzerinden AKP iktidarı ve tarikatları tarafından doldurulmaktadır. 12 Eylül cuntasından sonra 89 bahar eylemleri, 90 Zonguldak madencilerinin Ankara yürüyüşü, 90 kamu çalışanlarının sendikalaşma mücadelesi, 98 metal işçilerinin 2 günlük iş bırakma eylemi; metal işçilerinin 98’de üretimi durdurarak 2 gün yaptıkları eylemler sermayenin kabusunu güncellemiştir. Ve 2007

Hava-İş üyelerinin tıs süreci, 15/Aralık/2009 Tekel işçilerinin iş bırakma eylemi, 5/Mayıs/2015 metal işçilerinin 13 günlük iş durdurma (şalter indirme) eylemi, Flormar işçilerinin sendikalaşma direnişi, 3. Hava Limanı inşaat işçilerinin iş bırakma eylemleri unutulmuş, unutturulan cesaret ve direngenliğin işçi sınıfı adına yakıcı önemde olduğunu göstermiştir.

Mızrak çuvala sığmıyor. İşçilerin ideolojik olarak burjuvazi tarafından kuşatılması, sınıf savaşının boyutları doğru kavrandığında anlaşılabilir. İşçi sınıfının bu kuşatmayı yarabilmesi için kendi sınıf ideolojisini ve tarih bilincini kavradığı oranda öz örgütlerini yeniden kazanabilecektir. Bu öne çıkan eylemlilikler üzerinden bir hattın oluşması yönünde sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışı temelinde sınıfın sendikal birliği sağlanacaktır. İktidar perspektifi olmadan işçi sınıfı kendisi için sınıf olmaz!

DOKUMACININ TÜRKÜSÜ

*Yönetmek için, cübbe gerek
Boyundan çapraz sarkan kuşak
gerek
Bunları dokuyan biziz,
takınan ulular;
ki onlar
Zavallı ipek işçilerini kefensiz
koydular.
Bizler ipek işçileriyiz;
Ama çırılçıplak tenimiz!
Yönetim sırası bize gelince,
Sizin söz hakkınız sona erince,
Eski düzene ve size
dokunur kefen.
Gök değil
ayaklanmanın sesi bu gürleyen!
İpek işçileri bizleriz;
Artık çıplak ölmeyeceğiz. (*)*

(*) 1841’de kötü yaşam koşullarına karşı ayaklanan Lyons’lu ipek dokumacılarının türküsü.

Çorlu Tren Cinayeti ve TCDD’nin Sorumluluğu

İnsan hayatına değer vermeyen, hesap vermeyen faşist yönetimden biz halk olarak hesap soracağız. Saçma sapan ölümlerin son bulması yalnız halkların ellerindedir.

İsmet AKYEL

8 Temmuz’da Uzunköprü’den kalkan trenin saat 17.00’de Çorlu Sarılar Mevkiinde raydan çıkmasıyla meydana gelen sözüm ona Tren Kazası hakkında Gerek Ulaştırma Bakanı, gerekse Kaza Araştırma Ve İncelemeden Sorumlu Komisyon başkanı Prof. Mustafa Kardeşin atanır atanmaz olay yerini ve kazayı görmeden yaptıkları basın açıklamasında iklim değişikliği ve aşırı yağış kaza nedeni ola-

rak gösterdiler.

Yağmura bağlı heyelan nedeniyle altında toprak kalmayan ve (Sonradan bir yaralının daha ölmesiyle) 25 kişinin ölümüne 338 kişinin yaralanmasına yol açan menfezin altında toprağın boşalmasıyla meydana gelen tren faciası ‘Tren yolunu kontrol eden bekçiler yok muydu?’ sorusuna neden oldu. TCDD’de yaya bekçi sisteminin kademeli olarak sonlandırıldığı denetimlerin motorize ekipler

tarafından yapılmasının yeterli olmadığı ortaya çıktı.

Facia sonrası hatırlanan TCDD verilerine göre; Türkiye’de şu an 59 yol bekçisi var. Emekliliği gelen bekçinin yerine ise yeni personel alımı yapılmıyor. Yani tren raylarının denetimi motorize ekiplere emanet. Facianın lokomotif ve ilk vagonunun geçişinden sonra, menfezin altındaki toprağın kayması ve rayların boşlukta kalması sonucu meydana geldi. Uzun süre kapalı olan tren yolunun, 1 Mayıs 2018’de

yani kazadan yaklaşık bir buçuk ay önce seferlere açıldığı öğrenildi.

Çorlu Cumhuriyet Savcılığı ölümlü tren kazasıyla ilgili 2 makinistin ardından 4 kişinin daha ifadelerini almak üzere çağırıldı. 2004'te Sakarya Pamukova'da 41 kişinin yaşamını yitirdiği hızlandırılmış tren faciasının ardından dönemin TCDD Genel Müdürü Süleyman Karaman AKP'den milletvekili seçilirken, makinistler 10 yıl süren yargılamanın ardından hapis cezası almışlardı.

TMMOB Genel Merkezi Açıklaması

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi tarafından oluşturulan Teknik Heyetin yerinde yaptığı incelemeler de göstermektedir ki; “Çorlu Tren Faciası'na”, jeolojik-jeoteknik, hidroloji, hidro jeoloji gibi mühendislik parametrelerin dikkate alınmaması ile kontrol, izleme, bakım ve onarım süreçlerindeki ihmaller neden olmuştur. Haber kaynaklarından ve görgü tanıklarından alınan bilgi ve görsellere bakılırsa, ray ve zemin kontrolleri yapılmıyor.

Raporda; yetkililerin “hava koşulları, aşırı yağış” açıklamalarına cevap olarak “ama rayların altından kayan toprak anlık bir heylan değil gibi görünüyor. Zira arazi düz. Ani kaymalar yamaçlarda meydana gelir. Birileri işini yapmıyor veya yapamıyor” diyorlar. (Yayımlayan Birim: GENEL MERKEZ) **BTS. 1 No'lu Şube Bşk. Ersin Elbuz:** „Taşeronlaşma ve liyakat sorunu kazaya davetiye çıkardı“

BTS (Birleşik Taşımacılık Sendikası) Başkanı 1 No'lu Şube Başkanı Ersin Elbuz, 2017 yılının Ocak ayından bu yana kazanın meydana geldiği bölgeden sorumlu olan 1. Bölge Yol Bakım Müdürlüğü'ne mühendis kökenli bir müdürün atanmış olduğunu kamuoyuna duyur-

duklarını TCDD'de yeniden yapılanma adı altında 'yandaş kadro' ataması yapılarak yolcuların güvenliğinin tehlikeye atıldığı uyarısı yaptıklarını söyledi. BTS (Birleşik Taşımacılık Sendikası) yöneticisi Elbuz, liyakat dışı atamayı yapan TCDD Genel Müdürü'nün de kazanın sorumluları arasında olduğuna işaret etti.

Kaza sonrası kamuoyunda TCDD'deki yol bekçisi kadrosunun kaldırılmış olmasının da kazada rol oynadığı konuşuldu. Ersin Elbuz, yalnız yol bekçisi kadrosunun kaldırılmasının değil demiryollarındaki tamir ve bakımın da özelleştirilmiş olmasının altını çizerek: “Eskiden demiryolu hattının tamamını yaya olarak gezen yol bekçileri vardı. Belli bir mıntıkada hat boyunca yürürlerdi. Anahtarları vardı, gevşeyen vidayı sıkarlardı. Bugün hala var olan yol çavuşunun eskiden takımı da vardı. Bunlar da yolun bakımını yapıyordu. Şimdi yol çavuşunun takımı yok. Bunlar özelleştirildi. Personel sayısı azaltıldı. Bu alımlar taşeronlaştırıldı. İhale usulü verilince taşeron ne yapıyor? Ne kadar az adamla ne kadar çok para kazanırım? Nereden eksiltirim, hangi malzemeden kısırım da para kazanırım buna bakıyor” dedi.

Bu arada Halkalı-Muratlı arasındaki hatta bakım yapılması için açılan ihalenin, 7 Haziran 2018 tarihinde onaylanmasına rağmen ödenek yetersizliği nedeniyle 20 Haziran'da iptal edildiği de ortaya çıktı. **Birleşik Taşımacılık Sendikası: “Mühendislik hatası var”**

KESK'e bağlı Birleşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası, kazanın sorumluluğunu aşırı yağışa yüklemenin doğru olmadığı görüşünü savunuyor.

Amerika'nın Sesi'ne değerlendirmelerde bulunan BTS (Birle-

şik Taşımacılık Sendikası) İstanbul 1 No'lu Şube Başkanı Ersin Elbuz, “Menfezleri ve zemini yağış rejimini dikkate alarak yapmak gerekiyor. Olağanüstü bir yağmur durumunda rayların altındaki malzeme ve platformun buna dayanıklı olması lazım. Açık ki burada bir mühendislik hatası var. Şimdi makinistler ifadeye çağrılarak bu kazanın sorumluluğunu personel üzerine yıkmak istiyor olabilirler. Ama kim ki o hattaki ihale şartnamesini imzalamış, her kim ki standartlara uygun yapmamış kim ki o kontrolü ve denetimi yapmamış, esas sorumlular bunlar” dedi.

Hukukçular Ne Diyor?

İdarenin hizmet ve denetim kusuru örtülmeye çalışılmaktadır. Kaza yerinde devletin teknik bilirkişi incelemesi raporları hazırlanmadan demiryolu tamir edilmiş, devrilen vagonlar kaldırılmış, deliller karartılmıştır. Bakanlığın atadığı Kaza Tespit Komisyonu Başkanı Karaşahin daha önce Pamukova'da ki gibi “iklim koşulları nedeniyle aşırı yağış” diyerek adeta doğal afet niteliğiyle idareyi aklayıcı beyanda bulunmuştur.

(Meteoroloji internet sayfasında aşırı yağış metrekaresine 100 litre anlamına geldiği halde kaza günü olay yerinde metrekaresine 32 litre yağış düşmüştür.)

Yargının elinde fotoğraf, video, basın haberleri, görgü tanıkları ve kazazede beyanları dışında delil kalmamıştır. Görüntüler tek başına delil olamayacağına göre mahkemenin atayacağı bilirkişiye göre bu fotoğraf, video ve görgü tanıklarının beyanlarıyla birlikte ilk teknik incelemeyi yapan Çorlu Makine Mühendisleri ve TMMOB. Jeoloji Mühendisleri Odaları raporları eşlik etmesi halinde gerçek suçlular ve kusur dereceleri ortaya çıkabilecektir.

Çorlu Tren Kazasında sorumluluğu olduğu düşünülen Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı, TCDD A.Ş. Yönetim Kurulu, demiryolunun tamir ve bakımını üstlenen müteahhit ve makinistlerin Demiryolu Yönetmeliği gereği demiryolunun menfez ve raylarının elden geçirilmesinde işin gerektirdiği teknik özeni göstermemeleri, ihaleye çıkartanların şartnamelerindeki kusurları, demir yolunun elden geçirilme aralığı, bakım ile 2018 bakım ihalesinin iptali, görevli çavuş ve ekip kontrol sisteminin sona erdirilmesi gibi konularda hizmet ve kontrol kusurları olası bir kazaya davetiye çıkarmış olabileceğinden Çorlu Cumhuriyet Savcılığı ve Ceza Mahkemesi'nin olası kasıt derecesinde şüpheli sorumluları araştırması gerekiyor.

Mağdur Anne: "Kaza değil, cinayet!"

Tekirdağ Demokrasi Platformunun Çorlu Sarılar Mahallesi'nde düzenlediği basın toplantısında açıklamayı TMMOB adına Tekirdağ Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı okudu.

Onun ardından faciada ailesinden 3 kişiyi kaybeden mağdur anne Zeliş Güvenç Bilgin "Bu kaza değil, cinayettir. Eşeledikçe zincirleme hata demiyorum, yanlışlıklar çıkıyor. Bu işin peşini bırakmayacağım; mutlaka bir dernek kurup sonuna kadar gideceğim" dedi.

Cevap bekleyen sorular:

1-)Yeni Bakan Mehmet Cahit Turan'a İstanbul Halkalı-Tekirdağ Muratlı demiryolu hattının bakım ve yenileme ihalesinin hangi gerekçeyle iptal edildiği soruldu.(07.06.2018 İhalesi)

2-)Kazanın gerçekleştiği tren hattı üzerinde bakım ve denetim çalışmaları hangi kurum veya firmalar aracılığıyla yapılmıştır?

3-) Demiryolu hattı güzergah-

larda arızaları haber vermek üzere görev yapan 'yol bekçilerinin' demiryollarındaki özelleştirmeler nedeniyle kadro dışı bırakılmasının gerekçesi nedir?

4-)Ulaştırma Bakanlığı, kazanın 'aşırı yağışlar nedeniyle menfez ile ray arasındaki toprağın boşalmasından' kaynaklandığını açıklamıştır. 25 yurttaşımızın hayatını kaybettiği kazanın nedeni 'aşırı yağış' mıdır? Kaza yerine en yakın ölçüm istasyonu olan Meteoroloji Genel Müdürlüğü (MGM) Muratlı İstasyonunun ölçmüş olduğu yağış değerleri saat 11.00-12.00 arasında 30.4 mm. ve 12.00 ile 12.26 arasında ise 2.0 mm olmak üzere 32.4 mm'dir. Bu rakamlar 'aşırı yağış' olarak nitelenebilir mi? Meteoroloji Sitesinde 100 mm. görünüyor. Kaza nedeni olarak yetkililerce ifade edilen 'sözüm ona aşırı yağışların' bu ve benzeri facialara sebebiyet verebileceği neden öngörülemedi? Menfez ve ray arasındaki toprağın boşalmasını engelleyecek bir mühendislik tekniği henüz icat edilmedi midir?

5-)Kazanın gerçekleştiği demiryolu hattında menfez temizliği yapılmadan dolguyla rayların yükseltilmesinin gerekçesi nedir?

6-)Kaza sonrası karadan ulaşımın güçlüğüyle yapıldığı, yaralıların traktörlerle taşındığı ve bölgeye ekiplerin ulaşmasında geç kalındığı iddiaları doğru mudur?

7-)Ulaştırma Bakanlığı ihale verilen projelerin kontrolünü ve denetimini ne sıklıkla ve hangi aralıklarla yapmaktadır? Bahsi geçen demiryolu hattının kontrolü en son ne zaman yapılmıştır?

8-)Demiryolu hatlarının muayene ve bakımının düzenli şekilde yapılmadığı iddiaları doğru mudur? Bahsi geçen kazada yapı ruhsatlarından mühendis ve mimarların imzalarının kaldırılmış olmasının bir

etkisi bulunmakta mıdır?

9-)Son 5 yılda bakım ihalesi iptal edilen demiryolu hattı sayısı kaçtır? Bu hatlar hangileridir? Hangi hatlarda bakım ve yenileme çalışması yapılmaya karar alınmıştır ve uygulanmaktadır?

10-)Ulaştırma ve altyapı alanlarında uygulanan özelleştirme politikalarında bir değişiklik yapılacak mıdır?

11-)Bu ve benzeri kazaların bir daha yaşanmaması adına ne gibi önlemler alınacaktır? Demiryolu hatlarında denetim ve kontrol sıklığı artırılacak mıdır?

Bu meselenin herhangi bir biçimde geçirilemeyeceğini, olayın arkasında görünenleri değil, görünmeyen bütün sorumluların da ayrıntılı olarak ortaya çıkarılmasını biz Türkiye demokrasi güçleri sağlayacağız. Bir daha yok yere ölümlere göz yummayacağız.

İnsan hayatına değer vermeyen, hesap vermeyen faşist yönetimden biz halk olarak hesap soracağız. Saçma sapan ölümlerin son bulması yalnız halkın ellerindedir.

Okurlarımız haber, yorum ve diğer yazılarımız hakkında görüşlerini, öneri ve eleştirilerini web sayfamızda ilgili metinlerin altındaki yorum bölümünde dile getirebilirler, yazı ve önerilerini mail adresimize gönderebilirler.

Kim ki Masal Okumaktan Bıktı!..

İçerik Sınıflandırma Sistemi
DURUM

www.durum-online.com

bilgi@durum-online.com